

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Hravé poznávání historie v mateřské škole

bakalářská práce

Autor:	Klára Shánělová
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Učitelství pro mateřské školy
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Skutil, Ph.D
Oponent práce:	PhDr. Vladimír Václavík, Ph.D.

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Klára Shánělová

Studium: P16P0885

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Název bakalářské práce: **Hravé poznávání historie v mateřské škole**

Název bakalářské práce AJ: Playful experience of history in nursery school

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je vytvořit sborník her a pracovních listů pro děti v předškolním věku, kterým hravou formou přiblížím historii českých zemí. V teoretické části bude vymezena problematika hry v mateřské škole a dále zpracovány nejdůležitější milníky české historie. Praktická část bude zpracována jako realizace a evaluace činností a aktivit zaměřené na historii našeho státu u předškolních dětí.

Garantující pracoviště: Ústav primární a preprimární edukace,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Oponent: PhDr. Vladimír Václavík, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 31.5.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 4. 5. 2019

.....

podpis

Poděkování

Mé poděkování patří všem, díky kterým mohla tato bakalářská práce vzniknout. Především děkuji Mgr. Martinu Skutilovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, trpělivost a za poskytnutí cenných rad. Dále také Mgr. Martině Mandákové, paní ředitelce, která mi uskutecnila zrealizovat činnosti v její Mateřské škole Čtyřlístek v Hradci Králové.

Anotace

SHÁNĚLOVÁ, Klára. *Hravé poznávání historie v mateřské škole*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta univerzity Hradec Králové, 2019. 69 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se skládá ze tří částí. První část se zabývá problematikou pojmu hry. Hra a napodobování jsou v předškolním věku velice důležité, protože děti se díky nim učí. Druhá část se zabývá životopisy historických osobností. Ty jsou vybrány tak, aby se dětem hravým způsobem přiblížil jejich život a vláda. Poslední třetí část obsahuje vlastní sborník činností a aktivit s problematikou historie českého státu. Mezi činnosti a aktivity jsou zařazeny například: rozvoj grafomotoriky, dále pak příprava na psaní a čtení, které budou potřebovat na dalším stupni studia a rozvoj výtvarných schopností spojených s cítěním pro barvu a jemnou motoriku. Vybrané činnosti byly realizované v Mateřské škole Čtyřlístek.

Klíčová slova: specifika předškolního vzdělávání, rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, hra, historie českého státu, sborník.

Annotation

SHÁNĚLOVÁ, Klára. *Playful experience of history in nursery school*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 69 pp. Bachelor Degree Thesis.

The Bachelor Degree Thesis is composed of three parts. The first part deals with problematic of concept of game. The game and imitation are so important in preschool age because children learns thanks to them. The second part deals with curriculum vitae of historical personages. The historical personages are selected to familiarize their lives and rule by playful way to children. The last third part contains own collection of activities with problematic of the history of the Czech state. This activities contains for example development of graphomotorics and preparation for writening and reading which are needed in the next study degree, or there is development of art skills which are conected with color sensation and fine motorics. The selected activities were realized in the kindergarten Čtyřlístek.

Keywords: specific of preschool education, Framework Education Program of Preschool Education, game, history of the Czech state, collection.

OBSAH

1	ÚVOD	9
2	HRA	11
2.1	Friedrich Fröebel	13
2.2	Jan Ámos Komenský	15
3	VYBRANÉ OSOBNOSTI ČESKÝCH DĚJIN	18
3.1	Pověsti a legendy	18
3.1.1	Praotec Čech	18
3.1.2	Krok a jeho dcery Kazi, Teta, Libuše	19
3.1.3	Horymír a Šemík	20
3.2	Svatá Ludmila, Svatý Václav, Svatá Anežka Česká	22
3.2.1	Svatá Ludmila	22
3.2.2	Svatý Václav	23
3.2.3	Sv. Anežka Česká	24
3.2.4	Křesťanství v Čechách	26
3.3	Karel IV a Praha	27
3.3.1	Karel IV.	27
3.3.2	Rozkvět Prahy a okolí	30
3.4	T. G. Masaryk a vznik Československého státu	33
4	HRAVÉ PŘIBLÍŽENÍ HISTORIE	37
4.1	Tvorba metodiky	37
4.2	Grafomotorický sešit	38
4.3	Skladba vitráže	40
4.3.1	Svatý beránek	42
4.3.2	Svaté puzzle	44
4.3.3	Kůň Svatého Václava	46

4.3.4	Písmo a vizuální percepce	48
4.4	Pražské sudoku.....	50
4.4.1	Karlův most	52
4.4.2	Král a císař Karel IV.....	54
4.4.3	Český lev	56
4.4.4	Bludiště.....	59
4.4.5	Najdi obrázek a přiřaď na místo	60
4.5	Lodě v přístavu	62
5	ZÁVĚR.....	65
6	ZDROJE.....	66
7	SEZNAM PŘÍLOH	69

1 ÚVOD

Bakalářská práce je zaměřena na hravé rozvíjení pojmu historie naší země u dětí předškolního věku. Toto téma jsem si vybrala z důvodu velkého potlačování výuky historie jak na základní, tak na střední škole. Podmět k realizování tohoto tématu mi dala praxe na Střední pedagogické škole v Litomyšli, kdy jsem na praxi v základní škole vedla diskuzi o sv. Václavovi na téma, proč se slaví jeho svátek a proč je tento den zároveň státním svátkem. Některé děti bohužel neměly pojem o historické osobě, jakou je náš patron sv. Václav či jeho babička sv. Ludmila.

Proto jsem se rozhodla vybrat pro tuto práci čtyři různé okamžiky, jež jsou součástí naší minulosti a vymyslela jsem hravé činnosti a aktivity, které by dětem předškolního věku tyto okamžiky přiblížily. Mezi čtyři nejdůležitější okamžiky jsem vybrala Staré pověsti české od Aloise Jiráska a z nich pověst o Praotci Čechovi, Horymírovi a Šemíkovi a také vládci Krokovi a jeho třech dcerách. Jako další bod jsem vybrala život a vládu sv. Václava a jeho babičky Ludmily. Patrony křesťanství v České zemi jsem obohatila o seznámení s patronkou chudých a nemocných sv. Anežkou Českou, která se zasloužila o vznik Anežského kláštera. Jako třetí osobnost je Karel IV. a jeho vláda a rozkvět hlavního města Prahy. A poslední čtvrtá etapa je vznik Československého státu a s ním spojená osobnost prvního československého prezidenta Tomáše G. Masaryka.

Bakalářská práce se skládá ze tří částí. První se zabývá problematikou pojmu hry, která je pro předškolní věk velice důležitá, jelikož děti se pomocí hry a napodobování učí od rodičů, pedagogů a spolužáků v mateřské škole. Druhá část se zabývá životopisy historických postav, které jsem si vybrala pro hravé přiblížení jejich života a vlády. Poslední třetí část obsahuje vlastní sborník činností a aktivit z historie českého státu. Mezi ně jsem zařadila například rozvoj grafomotoriky, a tím přípravu na psaní a čtení, které děti budou potřebovat na dalším stupni studia. Dále rozvoj výtvarných schopností spojených s cítěním pro barvu a jemnou motoriku a mnoho dalších.

Již zmíněný sborník činností a aktivit zaměřený na hravé přiblížení naší minulosti je důležitou součástí práce. Ve sborníku jsou sepsány činnosti a aktivity, které budu realizovat v Mateřské škole Čtyřlístek a přiblížím jejich průběh, pomůcky, časové rozmezí činnosti či prostorové uspořádání činnosti. V úvodu každé činnosti jsou z rámcového vzdělávacího programu vypsány rámcové cíle, dílčí cíle, kompetence a zařazení činnosti do vzdělávacích oblastí.

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit sborník her a pracovních listů pro děti v předškolním věku, který hravou formou přiblíží historii Čech. Mezi činnosti a aktivity jsou zařazeny například: rozvoj grafomotoriky, dále pak příprava na psaní a čtení, které budou potřebovat na dalším stupni studia a rozvoj výtvarných schopností spojených s cítěním pro barvu a jemnou motoriku.

Měla jsem možnost činnosti realizovat v Mateřské škole Čtyřlístek v Hradci Králové. V této mateřské škole jsem byla po dobu dvou týdnů, kde jsem realizovala činnosti a aktivity zaměřené na přiblížení osobností sv. Václava a jeho babičky sv. Ludmily a dále sv. Anežky České. V druhém týdnu jsem zaměřila aktivity činností na život a vládu krále a císaře Karla IV. Do sborníku jsou vloženy i činnosti, které z nedostatku času nebyly uskutečněny.

2 HRA

Hra je ve vývoji dítě nejdůležitější etapou celého života. *„Cíl hry je obsažen v činnosti samé, v úsilí a pozornosti, kterou jí dítě věnuje ve zkušenostech, které hrou získává. Hra dítěti poskytuje citové uspokojení a má velký význam pro jeho celkový vývoj.“* (Opravilová, 2016, str. 85). Dítě se pomocí hry učí řešit problémy snadnou a přirozenou cestou. Dále se učí naslouchat a rozvíjet své schopnosti a dovednosti. Pouze my, pedagogové s rodiči, můžeme pomocí hry rozvíjet dítě. *„Hra může poměrně přesně ukázat stupeň rozvoje dítěte. Jsme-li ke hře dítěte dostatečně vnímaví, prozradí nám, jaká je jeho pozornost, do jaké míry se dovede soustředit, jak dovede samostatně využít vlastní zkušenosti, zda je nápadité a tvořivé i jak pohotově a spolehlivě reaguje na pravidla a pokyny, které je třeba při hře dodržet.“* (Opravilová, Gebhartová, 2011, str. 58). Dítě je jedinec, který si dokáže říci, co chce, co potřebuje a co mu schází. Dále si může určit, jakým stylem si chce hrát. Volná hra je více využívána u dětí, jelikož si samy určí námět, záměr a taky to, co chce spontánně prozkoumávat. Řízená hra je pro ně méně atraktivní z toho důvodu, že mu dospělí (rodiče, či pedagog) určí námět. *„Dítě je aktivní osobnost, která má právo i povinnost se na svém rozvoji spolupodílet. Je samostatně myslící bytostí, spoluvůrcem vlastního rozvoje, a ne někým, kdo se má bez vlastní vůle přizpůsobit nebo nechat ovládat a řídit.“* (Opravilová, Gebhartová, 2011, str. 59). Nesmíme zapomínat, že děti jsou dokonalá stvoření, která potřebují péči a lásku a tu bychom jim měli, jak v mateřské škole, tak i v domácím prostředí, dávat. Pro děti je k dispozici mnoho zájmových kroužků, jak v rámci mateřské školy, tak i v rámci školních klubů a domů mládeže. Rodiče tyto nabídky využívají, jelikož dítě si tam pohraje, rozvíjí se v dané činnosti a schopnosti. Musíme si uvědomit, že s dítětem je společensky a obecně počítáno a snažíme se ho co nejvíce osamostatňovat. *„Dítě tak stále více rozlišuje svůj pohled do společensky uznávaných norem, orientuje se v očekávaném chování a také chápe, že pro všechny platí za prohřešky proti pravidlům určité sankce.“* (Koťátková, 2008, str. 59). Myslím si, že například výuka ke správné hygieně nebo čistému a správnému stolování by měla být v této době hračka. Tyto každodenní činnosti lze doma i v mateřské škole naučit hravou formou. Myslím si, že díky hře se dá rozvíjet jakákoliv schopnost a dovednost. Děti samy od sebe jsou zvědavé a napodobují naše každodenní práce. Tímto napodobováním se začleňují do procesu socializace, který je pro jeho budoucí život důležitý.

Sama paní Soňa Kořátková ve své publikaci *Dítě a mateřská škola* zmiňuje: „*proces socializace, jakožto začleňování dítěte do lidské společnosti prostřednictvím nápodoby a identifikace s různými vzory lidského jednání.*“ (Kořátková, 2008, str. 59) Nejen u lidí, ale i u zvířat se objevuje hra. Jelikož dochovaná zmínka nám prokazuje, že díky hře vznikaly v historii vzdělávací instituce pro předškolní děti.

„*Výzkumná šetření odborníků z různých vědeckých disciplín ovlivňovala veřejnost a důsledkem byl vzrůstající zájem o podstatu stěžejní dětské činnosti, kterou hra dozajista je. V druhé polovině 19. století se začínaly množit výchovně-vzdělávací instituce pro předškolní děti, existovaly pro ně opatrovny a vznikaly mateřské školy.*“ (Kořátková, 2005, str. 11). Citovaná zmínka nám prokazuje, že díky hře vznikaly v historii vzdělávací instituce pro předškolní děti.

Hra by se dala považovat za vzdělávání dětí v předškolním věku. „*Předškolní vzdělávání je realizované v předškolních zařízeních, z nichž většinu v českém prostředí tvoří mateřské školy. Cílem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci svého předškolního období „bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou (kompetentní, způsobilou) zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně čekají.*“ (Šmelová, Prášilová, 2018, str. 56). Mnoho pedagogů v minulosti považovalo hru za prostředek pro naučení činnosti, dovednosti či schopnosti. Hra má základní znaky, které by pedagogové měli dodržovat a děti by je měly plnit, aniž by si to uvědomovaly. „*Základní znaky hry mohou být pro nás určitými pozorovacími vodítky, podle kterých můžeme zjistit, zda-li si dítě skutečně hraje nebo můžeme přes ně reflektovat – zpětně nahlížet – proces hry, kterou jsme s dětmi záměrně navodili, a tak si uvědomovat, jestli byla pro děti skutečnou hrou. Významné znaky, které se ve hře projevují, jsou: spontánnost, fantazie, zaujetí, opakování, přijetí role, tvořivost, radost.*“ (Kořátková, 2005, str. 17). Tyto znaky jsou velmi důležité, jelikož děti si spontánně vybírají při volné aktivitě stejné hry, které je baví a naplňují. Rozvíjejí v těchto hrách přijetí role, kterou si určí ony samy. Každý jedinec si vytváří svět fantazie podle svých představ. Dítě hru nerealizuje proto, aby se něco naučilo, ale proto, aby si vyzkoušelo určitou roli, která je pro něho atraktivní. Sami si můžeme povšimnout, že pokaždé si dítě přijímá novou roli, kterou ještě nerealizovalo. „*Hra vniká z vnitřní potřeby a významně působí na život dítěte.*“ (Kořátková, 2005, str. 19).

Ráda bych zde zmínila pedagogy a reformátory v oblasti pedagogiky, jelikož si myslím, že právě tyto osobnosti se zasloužily o důslednou reformu v pedagogice, která je pro naše vzdělání důležitá.

Z celé plejády osobností tohoto vědního oboru jsem se rozhodla v následujících kapitolách vybrat dva z nich. Zmíním se alespoň o Friedrichu Fröbelovi a Janu Ámosi Komenském i když i mnozí jiní, například Karl Groos, kdy jeho filozofie „*se odvíjí od analýzy hry mlád'at a dětí (spisy O hře zvířat, 1896; O hře člověka, 1899) a dochází k závěru, že hra je obecný impuls k procvičování instinktů důležitých pro současný i budoucí život každého jedince. Čím je život, který ho čeká, složitější a inteligentnější, tím delší čas potřebuje mládež k tomu, aby mohlo hrou a nápodobou získat potřebné a praktické dovednosti.*“ (Koťátková, 2005, str. 11), přinesli rovněž mnoho zajímavých podnětů na toto téma.

2.1 Friedrich Fröbel

Friedrich Fröbel, celým jménem Friedrich Wilhelm August Fröbel, se narodil roku 1782 v Oberweißbach a zemřel roku 1852 v Marienthal. Narodil se v době, která byla nejistá a plná obrovských protikladů bohatství a chudoby. Friedrich je „*jeden z předních představitelů klasické buržoazní německé pedagogiky.*“ (Opravilová, 1982, str. 5). Fröbel prožil velmi těžké dětství, narodil se jako šesté dítě a jeho matka zemřela po jeho narození. Se svojí druhou matkou si nenašel žádný bližší vztah a díky tomu si uvědomil, jak mateřská a rodičovská láska je pro život důležitá.

Friedrich Fröbel začal studovat v roce 1805 architekturu ve Frankfurtu nad Mohanem. V Německu se v té době zakládala pedagogická zařízení, která vycházela z myšlenek J. J. Pestalozziho. Proto se s nadšením rozhodl studovat jeho spisy a přímo Pestalozziho život. Roku 1807 ukončuje studium architektury a stává se soukromým učitelem a vychovatelem tří dětí. „*Fröbel přistoupil ke svému novému povolání s poněkud naivně idealizovanou představou, že se mu samozřejmě podaří vzbudit lásku dětí i přízeň jejich rodičů.*“ (Opravilová, 1982, str. 9).

Po letech studií založil Friedrich Fröbel první vlastní výchovný ústav ve městě Keilhau. K rozhodnutí o založení ústavu přispělo i úmrtí bratra Kryštofa, který opatroval jako duchovní nemocné a zraněné vojáky. Po své náhlé smrti zanechal pět dětí, o které se neměl kdo starat. Pro ně založil Fröbel výchovný ústav, kam se sirotci mohli uchýlit a nazval ho „*Všeobecný německý výchovný ústav (Die allgemeine deutsche Erziehungsanstalt)*“ (Opravilová, 1982, str. 12).

Další důležitý mezník Friedrichova života nastal v roce 1826, kdy dopsal svoje světově známé pedagogické dílo *O výchově člověka*. „*V Keilhau zaujímal v učebním plánu velký prostor reálie, neboť potřebám nastupujícího měšťanstva odpovídalo rovněž zavedení důkladného přírodovědného vyučování včetně předmětů jako přírodověda, fyzika, chemie a „technologie“ Tělesná cvičení byla pro žáky každodenní povinností stejně samozřejmou jako náboženství.*“ (Opravilová, 1982, str. 13-14).

Za svá léta se zaměřil na zdokonalení dětské hry a svými didaktickými pomůckami přinesl prospěch učení konkrétním dovednostem a schopnostem. Didaktické pomůcky, které mu pomáhaly k zdokonalování dětí, nazýval „dárky“. „*Dárky představují soubor herních podnětů, přizpůsobený věku dítěte a sestavený do systému didaktických úkolů, které dítě postupně zvládá. Každý dárek, který rodiče dítěti předloží, má představovat krok k získání nového poznatku a nové dovednosti.*“ (Opravilová, 1982, str. 17).

O Friedrichovu výchovu byl velký zájem. Byly také zapotřebí vychovatelky, které musely absolvovat potřebný kurz, jenž Friedrich Fröbel zavedl. „*Zavedení zvláštních kursů pro přípravu vychovatelek, založení herního kroužku a praktické ověřování vlastní metody bezprostředně předznamenaly a ovlivnily vznik veřejných předškolních zařízení, která Fröbel obdařil poetickým názvem „dětské zahrádky“ (Kindergarten).*“ (Opravilová, 1982, str. 20). Některé publikace uvádějí, že Friedrich nazýval svá předškolní zařízení více názvy, například uváděl zde zmíněné dětské zahrádky (children's garden), nebo také zahrada dětí (garden of children). Na základě těchto výrazů, které používal, odrážel i svoji filozofii o dětech v předškolním věku. „*Froebel was the first person to articulate a comprehensive theory on how children learn and give detailed instructions for putting it into practice. His philosophy was founded on the importance of the garden and included notions of mutual respect. This is reflected in his phrase ‘at every stage be that stage’ – highlighting the idea that children should be allowed to be children, enjoying the things that children enjoy without having to be concerned for what comes next. Froebel also encouraged teachers to ‘begin where the learner is’*“ (Bowly, 2006, pp. 15). Friedrichovy dětské zahrádky měly svůj program včetně metody, metodických pomůcek a materiálu. Friedrich si zakládal na jasném výchovném zařízení a řešení daných výchovných otázek oproti ostatním nově vznikajícím sociálním zařízením.

I samotný Friedrich Fröbel si prošel těžkým obdobím. Například v roce 1851 v Berlíně byly zrušeny všechny školy, které byly zřizovány podle Fröbelových zásad.

Široké tažení proti všemu pokrokovému v kulturním i politickém životě bylo vedeno Pruskem, které v té době velice sílilo. Díky těmto událostem Fröbel zbytek svého života prožil ve velikém smutku a zklamání ze sebe samého. Byl zklamán z toho, že nemůže v sobě najít sílu pokračovat v boji proti zásahu do jeho celoživotní práce, jíž bylo vzdělávat a vychovávat děti budoucí generace. Samotný Fröbel nezapomínal na to, že hra v této době je středem zájmu i dalších oborů, nejen pedagogiky.

2.2 Jan Ámos Komenský

J. A. Komenský se narodil 28. března 1592 v Nivnici na Uherskobrodsku. Doba baroka, v níž žil, byla plná rozporů a protikladů, jež do jisté míry ovlivnily i životní osudy této osobnosti. „*Pět velkých konfliktů poznamenalo Komenského éru v širším smyslu: sociálně ekonomický, politicko-mocenský, nábožensko-ideologický, kulturní a vědecký, přičemž konfliktní rozpory těchto jednotlivých oblastí lidské činnosti spolu úzce souvisely.*“ (Kumpera, 1987, str. 4).

Komenského rodina vyrůstala v prostředí jednoty bratrské. Komenský byl první chlapec a zároveň nejmladší z pěti dětí. V roce 1604 osířel a ujala se ho teta ze Strážnice na jižní Moravě. V šestnácti letech byl poslán na bratrskou střední školu do Přerova. Po absolvování tříletého studia byl plně připraven na vysokoškolská studia v Herbornu a Heidelbergu (1600–1614). Po návratu z vysokoškolských studií roku 1614 začal učit na přerovské latinské škole. „*Brzy nato roku 1616 byl Komenský na bratrském synodu v Žeravivích vysvěcen na kněze Jednoty bratrské a o dvě léta později byl ustanoven správcem německého bratrského sboru a školy ve Fulneku na severní Moravě.*“ (Velčovská, 1970, str. 7). To že se Jan Ámos Komenský stal knězem Jednoty bratrské, bral jako poslání, jelikož celý svůj život zasvětil této víře. Komenský pokračoval ve svých plánech, jak zdokonalit vzdělanost budoucí generace. Pečlivě a svědomitě se svým svěřencům věnoval a věřil, že je to správná cesta, kterou je nutné se dát.

Přichází rok 1618, doba zla, války a strachu. První část třicetileté války nastává pro Čechy nepříznivou bitvou na Bílé hoře roku 1620. Tato bitva měla neblahé následky pro české země. Nejen evangelíci, ale i kazatelé z Jednoty bratrské museli opustit roku 1621 Prahu a později i svou vlast. V této době byl Komenský již ženatý a měl syna. Tehdy musel opustit celou rodinu a ukrývat se ve vlastní zemi. Potom, co Španělé vtrhli do Fulneku a zpustošili ho, neměl se kam již vrátit, a proto se ukrýval na Moravě. Jenomže situace byla čím dál více tíživá jak pro evangelíky, tak i pro české bratry.

Jan Ámos Komenský byl donucen odebrat se do Brandýsa nad Orlicí na panství příznivce Jednoty pana Karla staršího ze Žerotína. „*Brandýský pobyt v letech 1622 – 1626 bývá v jeho tvorbě charakterizován jako „útěšné období“, protože většina jeho tehdejších spisů měla poskytnout útěchu jak jemu samotnému, tak jeho okolí i všem nešťastným poraženým Čechům. Proto byla tato díla psána výlučně česky.*“ (Kumpera, 1987, str. 8).

Roku 1624, v době exilu, se Jan Ámos Komenský podruhé oženil. Jeho manželkou se stala dcera Jana Cyrilla, Marie Dorota, s kterou v manželském vztahu vydržel následujících čtyřadvacet let. Měl s ní tři dcery a syna Daniela.

Roku 1628 opouští se svojí rodinou natrvalo českou vlast a odchází do roku 1641 do polského Lešna, kde se stává duchovním a učitelem na místní škole, která byla krátce před jeho příchodem přejmenována na gymnázium. Za jeho skvělou práci je zanedlouho jmenován ředitelem. Tato úloha mu plně vyhovovala, jelikož mohl uplatnit své vzdělávací a výchovné myšlenky, jež jsou zakotveny ve spisech: Informatorium školy mateřské, Malá a Velká Didaktika. Na svoji víru ovšem nezapomínal, o čemž svědčí spis Haggaeus redivivus. „*Roku 1632 sepsal spis „Haggaeus redivivus“ (Vzkříšený Haggaeus, ale vyšel tiskem až r. 1893), kde ústy proroka Haggaea předstupuje před národ s napomenutím ke všem jeho stavům, aby při návratu do vlasti (byl za vpádu Sasů do Prahy blízký uskutečnění) myslely především na obnovení evangelické církve na lepších základech než dosud.*“ (Velčovská, 1970, str. 14). Za svá léta působení se dále nejčastěji věnoval teorii předškolní výchovy a vzdělávání. Dále řešil otázky cílů, obsahu i metod výchovy, řešil přípravu dětí pro školu národní, stanovil didaktické zásady a principy školské organizace. Jako první v dějinách pedagogiky pojal výchovu jako systém – stanovil si cíl, obsah, prostředky a podmínky výchovy. Prosazoval, že cílem výchovy je pravý člověk – moudrý, mravný, zbožný a že všichni mají být učení všemu. Mateřská škola je první článek školské soustavy. Jan Ámos Komenský prosazoval důležitost pansofie, „vševědy“, jež pomůže zharmonizovat svět. Roku 1641 uskutečnil Jan Ámos Komenský cestu do Anglie, kde našel veliké pochopení pro pansofii a také nabídku hmotného zaopatření, ale díky občanské válce, která v roce 1642 vypukla, musel Anglii opustit a přijal pozvání do Švédska a Francie. Ve Švédsku pobyl celých 6 let, od roku 1642 – 1648. Cestou z Anglie do Švédska se už potřetí za svůj život zastavil v Nizozemí. Nizozemí pro Jana Ámose Komenského bylo něco jako rajska zahrada, měl to zde rád a nyní se zde setkává s francouzským filozofem René Descartem.

„Vzájemně přátelský rozhovor však nemohl překonat rozdíly v myšlení obou mužů. Zatímco Descartes zdůrazňoval pouze matematicky exaktní a kvantitativní poznání světa a přírody, Komenský usiloval o zachycení celku, o postžení harmonické jednoty mezi člověkem a světem i o reformy společenské.“ (Kumpera, 1987, str. 11). Ve Švédsku pracoval na nových pro svět zajímavých dílech, jako například na *Linguarum methodus novissima*. *„Znameníť spis pro učitele o způsobech jazykového vyučování; patří mezi jeho nejzdařilejší díla, ale jeho význam dodnes nebyl náležitě doceněn.“* (Velčovská, 1970, str. 18).

Roku 1648 se vrací Jan Ámos Komenský do polského Lešna, kde mu zemřela druhá žena, která mu zanechala velmi početnou rodinu, o níž se nemohl již starat. Protože byl stár, bratři z Jednoty bratrské mu určili třetí manželku, kterou byla Jana Gajusová, která mu byla patřičnou oporou a pomáhala mu s výchovou jeho dětí až do jeho smrti. Během jejich manželství Jan Ámos Komenský cestoval, například na jaře roku 1650 byl pozván do Uher od sedmihradského knížete Zikmunda Rákócziho. Kníže Komenského požádal, aby reformoval jeho školu a zajímal se i o jeho pansofické myšlenky. V sídle knížete v Blatném Potoku Jan Ámos Komenský strávil čtyři roky. Během působení v Blatském Potoce sepsal mnoho spisů jako například *Schola pansophica*, *Atrium*, nebo velice známé *Orbis pictus*, neboli Svět v obrazech. *„Orbis pictus (Svět v obrazech) provázenou tematickými obrázky, která byla i věcnou učebnicí o světě (vyšla až v roce 1658 v Norimberku).“* (Velčovská, 1970, str. 20).

V roce 1654 Jan Ámos Komenský odchází do Lešna, kde pobývá dva roky a kde mu roku 1656 v průběhu polsko-švédské války shoří dům a s ním kompletně všechny spisy, které měly být teprve vydány. Od roku 1656 až do roku 1670 našel Jan Ámos Komenský příbytek u svého syna Ludvíka de Geera Vavřince v holandském Amsterdamu, kde 15. listopadu 1670 umírá.

3 VYBRANÉ OSOBNOSTI ČESKÝCH DĚJIN

3.1 Pověsti a legendy

3.1.1 Praotec Čech

„Za Tatrami, v rovinách při řece Visle, rozkládala se od nepaměti charvátská země, část prvotní veliké vlasti Slovanské. V té charvátské zemi bytovala četná plemena, příbuzná jazykem, mravy, způsobem života.“ (Jirásek, 1992, str. 11). Těmito slovy samotný Alois Jirásek ve svých Starých pověstech českých popisuje budoucí polskou zemi, která bude prožívat jak hezké, tak i strastiplné okamžiky. Už v těchto dobách se zde válčilo a to se ještě nevědělo, že se bude válčit ještě více.

Z této země plné bitev odešli dva bratři – Čech a Lech a řekli si: *„Vyhledejme sobě nových sídel, kde by náš rod žil s pokojem a díla si hleděl.“* (Jirásek, 1992, str. 11). Na dlouhou a nekonečnou cestu se vydali společnými silami Čech s bratrem a dále se k nim přidalo vojsko, starostové rodů, kteří žili na válečném území za Tatrami. A také starci, ženy s dětmi a jejich muži. Kdo chtěl a měl sílu začít někde jinde, šel. Táhlí společně za jeden provaz a podporovali se. Když přebrodili řeku Odru, všimli si osad, kde obyvatelé mluvili postejným jazykem jako oni. Rozhodli se jít dál, až došli k řece Labi. Všimli si, že země už začíná být chudá v obydlí, v chatrčích i ve vykopaných jámách, proto postupovali dál do středu země. Až došli ke třetí řece Vltavě, kde se před nimi začal otevírat velký kopec, který nesl jméno Říp. *„Když vstoupil na horu, bylo ráno; a hle, širošířý kraj se před nimi rozkládal do nedozírné dálky až k modravým horám rovný a volný, les a chrastina, nivy a luka. Bujnou jeho zelení svítily se řeky jako rozlité stříbro.“* (Jirásek, 1992, str. 12). Těmito slovy Čech popsal budoucí českou zem, i a když se jim tu zalíbilo, rozhodli se, že zde zůstanou a založí osady a tím novou zemi. V této zemi bude vládnout láska a klid, řekl Praotec Čech: *„Již si nebudete stýskati, neboť jsme našli kraj, kde zůstaneme a sídla zarazíme. Vizte, to je ta země, kterou jste hledali. Často jsem vám o ní mluvil a sliboval, že vás do ní uvedu. To je ta země zaslíbená, zvěře a ptáků plná, medem oplývající. Na všem budete mítí hojnost a bude nám dobrou obranou proti nepřátelům. Hle, země po vaší vůli! Jen jména nemá; rozvažte, jakým jménem by měla býti jmenována.“* (Jirásek, 1992, str. 13). A na základě těchto slov jeho lid, který ho následoval, zvolal. *„Tvým! Tvým jménem!“* (Jirásek, 1992, str. 13). A tímto gestem a heslem se Čech rozhodl, že se země, kterou slovy popsal, po něm se bude jmenovat.

Léta se jim vedlo dobře, nikterak jim nic nescházelo. Postavili si osady, ve kterých žili a vychovávali své potomky, budoucí generaci. Když Čechovi bylo osmdesát šest let, umřel, obyvatelé udělali tryznu a dlouhou dobu ho oplakávali: „*Tys byl náš vojvoda i náš otec, tys nás uvedl v tyto končiny, tys byl pravý a věrný správce své čeledi i svého plemena. Ach běda, přeběda, kdo nás bude spravovati a opatrovati!*“ (Jirásek, 1992, str. 17). Čech je považován za praotce české země. A jelikož se zasloužil o mnohá dobrodíní a dobré vedení České země, budeme pamatovat na jeho vládnutí po celá staletí. Hájek (Hájek z Libočan – „Kronika česká“, Odeon 1981) „*tvrdil, že v místech, kde byl praotec Čech pohřben, vznikla později vesnice „a pro poctivost“ (tedy čest) toho hrobu Ctinoves jí jméno dali.*“ (Liška, 2002, str. 41).

3.1.2 Krok a jeho dcery Kazi, Teta, Libuše

Kazi, Teta a Libuše byly dcery druhé českého panovníka Kroka. Krok byl nástupce Praotce Čecha, ale bohužel si nevedl tak dobře jako praotec Čech. Za vlády praotce Čecha vznikající český národ vzkvétal a lidé k tomu přispívali tím, že byli poctiví a mezi sebou věrní. Zlost a zločiny v podobě krádeží neznali.

Když praotec Čech zemřel, k moci se nikdo neměl a právo, které praotec Čech vybudoval, pomalu zanikalo. Proto se lid rozhodl, že pojede pobídnout Lecha, aby šel spravovat lid po Čechovi. Jenomže Lech poslal za sebe náhradu - soudce Kroka. „*Krok pak českou zemi vládl, ji všecku soudil a moudrosti učil. Jsa vojvodou, sídlil na Budči. Za něho tu byla škola, v níž se učili bohoslužbě, starým zpěvům i věštbám a kouzlům. Tehda měli kouzelnictví za největší umění a toho za vzácného a bohu milého, kdo se mohl honositi věštím duchem. I moudrý Krok nazíral myslí v temno věků.*“ (Jirásek, 1992, str. 20). Po několika letech vlády na Budči nebylo bezpečno. Proto se samotný soudce a starosta Krok zavřel do své síně a modlil se k bohům, aby mu pomohli najít nové bezpečnější místo k vládnutí. Zakrátko Krok vykročil před lid s tím, že bohové vyslyšeli jeho modlitby. Lid proto pobídl: „*Zítřka před slunce východem odtud vykročte a vydejte se mezi poledne a východ, až přijdete k Vltavě řece, tam hledejte, až vás bohové na příhodné místo uvedou.*“ (Jirásek, 1992, str. 20). Lid poslechl rozkazy svého vládce Kroka a vydal se podle jeho pokynů určeným směrem. Po namáhavé a dlouhé pouti se lid ocitl na pravém břehu řeky Vltavy u skalnatého ostrohu mezi hlubokými lesy. Řeka se zde otáčela k východu, lesy zde hučely a na vysoké skále, kde výhled byl skvostný, zvolali, jak se jim tu líbí. Hradu stojícímu opodál v háji vysoko na skále začali říkat Vyšehrad.

Na tento hrad slavnostně uvedli jak samotného Kroka, tak i jeho rodinu. Jak Krok s rodinou, tak i celý jeho lid se měli dobře, všude byla hojnost a ve stodolách jim nic nechybělo.

Po Krokovi zůstaly tři dcery – Kazi, Teta a Libuše. *„Nejstarší z nich se jmenovala Kazi a byla proslulou léčitelkou.“* Hájek z Libočan o ní později napsal: *„V lékařství velmi dospělá, neduhy lidské a bolesti hlavy krotiti uměla.“* (Liška, 2002, str. 53). *„Druhá byla Teta, která podle jména svého vystavěla Tetín, hrad velice pevný na vrchu příkré skály nad řekou Mží. Bojíc se bohů a bésů, zaváděla obřady k jejich poctě, učila lid se jim klanět a rozličné oběti činiti. S největší však oddaností vzhlíželi všichni k Libuši, ač věkem nejmladší. Bylať tak spanilá, těla cudného, chování vlídného, při tom vážná, v řeči jistá a rozšafná, že i drsní, bojovní muži tlumili hlas a mírnili slova, když všecka líbezná kráčela kol, že i starci věkem zkušený a znavení ji velebili řkouce: „Nad mateř je sličnější, nad otce moudřejší.“* (Jirásek, 1992, str. 21-22).

Po Krokově smrti na trůn lid dosadil nejmladší dceru Kroka Libuši, která měla svůj vlastní hrad, jež nazvala Libušín. Ten se tyčil vedle lesa táhnoucího se ke vsi Zbečnu. Libuše vládla moudře a věštila četná proroctví, z nichž nejznámější je věštba našemu hlavnímu městu: *„Město vidím veliké, jehož sláva hvězd se bude dotýkat.“* (Jirásek, 1992, str. 41). Kněžna Libuše byla moudrá a spravedlivá žena a vládkyně, také žena Přemysla Oráče. *„Libuše jako vědma, kněžka a soudkyně v jedné osobě. Opravdu neobvyklá kombinace, připomínající vzdáleně hlavní duchovní atributy keltských druidů. Pravdou ale, je že Keltové a Slované měli jakou uctívači přírodního náboženství hodně společného.“* (Liška, 2002, str. 60).

3.1.3 Horymír a Šemík

Po vládě Libuše s Přemyslem se dostává k vládě Křesomysl, který nedbal, aby lid pěstoval obilí a choval dobytek. Raději si lidé hleděli více hor, kde hledali kovy a bohatství. *„Se všech stran hrnuli se tam lidé dobývat rud; každý chtěl kvapně zbohatnouti. A doma nechali všeho. Úhorů nikdo nevzdělával, role hynula, ladem zůstávala, a svízel i metlice bujely tam, kde jindy husté obilí zrál a zvučelo křepelčím hlasem.“* (Jirásek, 1992, str. 58). Přestože někteří lidé bohatli díky kovu, jiní žili bídou. Proto se někteří obyvatelé včele s Horymírem, vladykou z Neumětel, odebrali k vojvodovi na Vyšehrad, aby jim pomohl. Bohužel pro vojvodu bylo bohatství bližší nežli potrava, kterou chudý lid potřeboval. Proto lidem nevyhověl a rubání zlata a stříbra nezakázal.

Lid se bouřil a hněval a nejvíce Horymír, který se rozhodl, že za vojvodou Křesomyslem vydá sám, aby sjednal pořádek, i když posléze vše dopadlo bez výsledku. Mezitím Horymír zpozoroval, že dědinu, ve které vyrůstal, Křesomysl ničí pomocí ohně. Když Horymír zbystřil, že jeho milovaná dědina hořela, nasedl na svého Šemíka, který vysokým skoky skočil do dědiny, aby ji zachránil s pomocí sousedů. Po zdolání požáru svolal obyvatele, aby společnými silami zabránili těžbě zlata a stříbra. Druhého dne se opět Křesomysl dočkal návštěvy lidí, kteří se domáhali spravedlnosti. Horymír se vydal jako jediný k opětovné návštěvě Křesomysla, který opět nevyhověl přání poddaných a nechal Horymíra uvěznit. *„I stál Horymír sám před soudem a proti němu houf rozlícených kovkopů, žádajících úsilně, aby byl za živa upálen. Jim kníže přál, jemu vladykové. Prosili za něj, aby při hrdle byl zůstaven. Hlas horníků však více vážil, proto odsoudil kníže Horymíra ztrátou hrdla.“* (Jirásek, 1992, str. 61).

Když se Křesomysl rozhodl, že Horymíra nechá stít jeho vlastním mečem, rozhodl se Horymír, že si promluví s knížetem. *„Ctný kníže, tvým soudem jsem odsouzen; a poněvadž mně živu býti nelze, toliko za to prosím, popřej mi toho dřív, než umru, ať na svůj milý kůň vsednu a maličkou chvíli se na něj projedu. Potom učin se mnou cokoliv chceš.“* (Jirásek, 1992, str. 61). Touto lstí přechytračil knížete a díky Šemíkovi přeskočil přes skalnaté útesy, na kterých stál Vyšehrad. Samotný Horymír skok přežil, bohužel Šemík takové štěstí neměl. Druhý den se Horymír opět vydal za Křesomyslem, i když opět neúspěšně. Horymír posléze vyhověl předsmrtné Šemíkově prosbě a nechal ho pohřbít ve vesnici, kde ukazuje kámen toto magické místo.

Historikům a badatelům je Šemíkův skok s Horymírem velkou záhadou. Nechápou, že Horymír skok přes hradby Vyšehradu přežil. Jedna z verzí skoku Šemíka s Horymírem je, že v místě skoku měly být dřevěné klády, které zabránily takovému nárazu doskoku. A nebo že: *„Horymír ve skutečnosti neskákal na pražském Vyšehradě, ale na Levém Hradci, starém knížecím sídle Přemyslovců. Tento „vysoký hrad“ byl také postaven na vysokém úbočí, svažujícím se zprudka k Vltavě.“* (Liška, 2002, str. 91). Staré pověsti české převyprávěl Alois Jirásek, podle starých kronik, a ač příběh o Šemíkovi bude nejspíš smyšleným a nebo pohádkově přibarveným příběhem, měl by posilovat náš národ, utvrzovat ho ve víře v lidské hodnoty a posilovat v něm hrdost nad bohatostí a dávnověkostí historie našeho státu i nad barvitou bohatostí české ústní lidové slovesnosti.

3.2 Svatá Ludmila, Svatý Václav, Svatá Anežka Česká

3.2.1 Svatá Ludmila

Byla manželka prvního historicky doloženého knížete z rodu Přemyslovců, Bořivoje I., se kterým měla knížete Vratislava I. Byla babičkou Václava a Boleslava a byla první, která položila základy moci rodu Přemyslovců. Dále během jejího života byly položeny základy ke křesťanské víře na území Čech a Moravy. „*Svatá Ludmila je typickou představitelkou první etapy christianizace Čech. Podle legend byla zprvu pohankou, pak vzorem křesťanských ctností.*“ (Vlček, 1995, str. 26).

Ludmila a její manžel byli na Velké Moravě roku 882 pokřtěni přímo z rukou slovanského věrozvěsta arcibiskupa Metoděje. A to se nelíbilo Drahomíře, manželce Vratislava a dostala se s Ludmilou po Vratislavově smrti do sporu. Tato výměna názorů mezi Ludmilou a Drahomírou se vystupňovala až do takové míry, že Drahomíra nechala Ludmilu zavraždit. Díky dobře zaznamenaným legendám a jejich zrekonstruované chvíli vraždy Ludmily, máme od pana Třeštíka z roku 1990 záznam průběhu vraždy. „*Bylo to 15. září 921, kdy k tomu dala rozkaz dvěma předním členům své družiny, Tunovi a Gomonovi. Byli to cizinci, nejspíše Vikingové, kteří přišli do Prahy za obchodem z Kyjeva. Oba Vikingové si vybrali nevelký oddíl prostých bojovníků a spolu s nimi odejeli na Tetín. Předstírali, že mají nějaké běžné vojenské posláni a hodlají v Tetíně pouze přenocovat.*“ (Vlček, 1995, str. 27). V centru každého hradu stával opevněný dvorec, v kterém stávalo sídlo správce a v něm bydlela Ludmila.

Nejhorší je napadení člověka ve spánku, vždyť se napadená osoba nemá jak bránit, je bezmocná a pachatel má nad obětí obrovskou moc. Zde se nestala výjimka: „*Celý hrad spal, když brzy po půlnoci vrahové zaútočili. Vylomili vrata dvorce a obsadili ho. Většina jich zůstala při palisádě, aby odvrátila případný pokus hradní posádky přijít na pomoc své paní, a jen Tuna s Gomonem vnikli do domu až do Ludmiliny ložnice. Nepoužili však mečů, nýbrž ji uškrtili. Vystrašené služebnictvo a ani hradní posádka se Ludmilu nepokusili bránit a také kněz Pavel se někde ukryl. Asi hned v noci uprchl (Tetín střežil cestu do Řezna), protože mrtvolu kněžny nepohřbil náležitě on, ani žádný kněz, služebnictvo ji ve spěchu zahrabalo „pode zdi hradní““ (Vlček, 1995, str. 27-30).*

3.2.2 Svatý Václav

Jeden z nejznámějších z rodu Přemyslovců je kníže Václav, později za své činy svatořečený. Kníže Václav je označován za patrona české země a je symbolem české státnosti. Byl synem knížete Vratislava a Drahomíry. Nad jeho výchovou stála jeho babička svatá Ludmila, která sídlila na Tetíně.

Za dobu své vlády musel řešit nejen zahraniční politiku, ale i rozbroje se svým bratrem Boleslavem. „*Kníže Václav (921 - 929), později svatořečený, který musel řešit nejen konzolidaci vnitřních poměrů, ale i zahraničněpolitickou orientaci českého státu: orientuje se na saského krále Jindřicha I., panovníka pokládajícího základní kámen ke vzniku nadnárodní univerzalistické křesťanské Svaté říše římské, s rozhodující německou převahou, do jejíhož svazku byl zahrnut i český stát. Z této skutečnosti byla také vyvozována jeho totální podřízenost uvedené římské říši.*“ (Jung a kolektiv autorů, 1992, str. 18). Díky této německé převaze se kníže Václav dostal do područí krále Jindřicha I. a složil mu slib věrnosti a zavázal se k obnovení poplatku, který předchozí panovníci české země platili již v Bavorsku. „*Církev se postupně stává účinným nástrojem panovnické moci.*“ (Vlček, 1995, str. 59). Na základě potvrzení kníže Václav nechal postavit za pomoci Jindřicha Ptáčníka kostel sv. Víta na Pražském hradě. Boleslavovi se nelíbilo, že Václav je úzce spjatý s křesťanskou vírou. Toto a zřejmě spolu s dalšími faktory vedlo k tomu, že byl roku 935 (dříve uváděno 929) svým bratrem Boleslavem zavražděn.

Toto potvrzuje zde zmíněná následující citace, která zachycuje urputnou nenávist královských bratrů. „*Kdykoli se někde slavilo svěcení chrámu, Václav jezdil do všech hradů. Vešel i do hradu Boleslavova v neděli na svátek Kosmy a Damiana. Když vyslechl mši, chystal se, že se vrátí domů do Prahy. Avšak Boleslav jej zadržel s podlým úmyslem a řekl mu: „Proč odcházíš, bratře? Vždyť mám zdravý nápoj!“ On tedy bratru neodřekl, ale vsedl na koně a počal rytířskou hru se svou družinou na hradě Boleslavově. A tu se domníváme, že mu pověděli řkouce: „Bratr Boleslav tě chce zabít.“ On však tomu neuvěřil a poručil to Bohu. Když nastala noc, shromáždili se ti zlí psi na dvorci jednoho vraha Hněvsy, zavolali Boleslava a potvrdili s ním onu d'ábelskou poradu o bratru jeho.*“ (Králová, Čapka, 2004, str. 105-106). V knize Textová příručka k výuce dějepisu I. je velice hezky popsáno. Tato kniha se inspirovala úryvkem z knihy Naše národní minulost v dokumentech I. od pana Husy. Četla jsem mnoho verzí, jak Boleslav svého bratra zabil.

Dokonce se plánovalo zavraždění knížete Václava jako plánovaný atentát, který popisuje Emanuel Vlček ve své literatuře. „*V předvečer svátku svatých mučedníků Kosmy a Damiána pozval Boleslav svého bratra do Staré Boleslavi na hostinu. Po příjezdu se Václav nejdříve odebral do chrámu Páně a po bohoslužbě vstoupil vesele do hodovního domu. Atentátníci měli pod pláští skryté meče. Třikrát povstali a třikrát opět usedli, poněvadž se neodhodlali k činu. Jídlo a pití je rozdivočelo, ale Václav zachoval klid.*“ (Vlček, 1995, str. 57-58).

Kníže Václav se svojí babičkou Ludmilou byli neodmyslitelně spjati s křesťanstvím, které se snažili propojit s vládou a životem poddaných. Křesťanství a církve si prosazovala ve středověku něco jiného. „*Základem jejího pojetí společnosti bylo učení o trojím lidu, dané od Boha. Páni měli vládnout a bojovat, duchovenstvo se mělo modlit za blaho ostatních a vykonávat církevní obřady. Poddaní měli pracovat a poslouchat své pány. Odměnou za to byl blažený život na nebi, kde teprve měla nastat rovnost lidí.*“ (Veselý, 2001, str. 29). „*Jak Václav, tak i jeho babička Ludmila začali být po své smrti velice uctíváni. Jejich přívrženci a církve opředli jejich životy mnoha příběhy a uvěřili, že působili četné zázraky. Oba byli prohlášeni za svaté a patří mezi nejvýznamnější patrony naší země.*“ (Odehnal, 2005, str. 35).

3.2.3 Svatá Anežka Česká

Anežka Česká byla dcerou českého krále Přemysla Otakara I., narodila se na přelomu prvního desetiletí 13. století. Byla neobvyklá žena, která dosáhla mnoha dobrodiní a s jejím jménem se spojuje jméno svatá Klára. Anežka se svatou Klárou kráčela ve stopách sv. Františka Serafinského z Assisi. Další zajímavostí svaté Anežky České je, že ze strany otce byla ze slavného rodu českých světců Ludmily a Václava. Její prateta byla svatá Hedvika Slezská, sestřenicí byla svatá Alžběta Durynská a neteří byla svatá Markéta Uherská.

Jako osmiletá se zasnoubila s Jindřichem, synem císaře Fridricha II., který byl sicilský a německý král. A právě tento mocný muž mladou Anežku vytrhl z prostředí kláštera, ve kterém byla se svojí sestrou od Anežčiných tří let. Jenomže Fridricha II. si nakonec vzala dcera rakouského vévody Leopolda Babenberského, Markéta Babenberská. „*Když se od českých šlechticů, kteří se vrátili z Itálie, dozvěděla o svatém Františkovi z Assisi a o novém řádu svaté Kláry, zatoužila i ona následovat v úplné chudobě Krista.*“ (Svoboda, 1989. str. 8). Anežka se proto otočila zpět k víře, která jí byla bližší.

Stejně jako svatá Alžběta, která zřídila slavný špitál. „*Když pak přišlo z Tridentu pět sester řádu svaté Kláry, které na její žádost byly jí určeny milostí stolce apoštolského, přijala je s velikou radostí ducha a uvedla je počestně do zmíněného kláštera.*“ (Kalista, 1941, str. 38). Zde se Anežka česká spojila se svatou Klárou a společnou cestou kráčely po stopách otce Františka. Na základě založení kláštera pro Václava I. se Anežka rozhodla dát nově vybudovanému klášteru jméno po sv. Františkovi, ke klášteru náležel špitál. Tento chudý Anežský klášter, neboli klášter Na Františku se nachází na vltavském břehu historické části Prahy. „*Na jaře roku 1234 přijímá král Václav klášter vystavěný ke cti svatého Františka a špitál k němu příslušný se všemi statky k němu náležejícími se svou královskou ochranu.*“ (Votočková-Joachimová, 1940, str. 39-40).

Anežka Česká byla velmi moudrá a silná žena. I když byla vznešeného rodu, nestyděla se ohřívat lázeň a připravovat jídlo pro chudé a nemocné. Anežka milovala samotu a klid. Právě o samotě se mohla oddávat modlitbě a rozjímání. „*O naší blahoslavené Anežce lze právem tvrdit, že dokonale pochopila a ve své době odpovídajícím způsobem uskutečňovala Kristovo přikázání lásky. Celý její život, naplněný sebeobětováním a skutky milosrdenství, nám ukazuje, k vysokému stupni křesťanské dokonalosti může člověka povznést opravdová láska k Bohu a bližnímu.*“ (Svoboda, 1989, str. 43).

Díky prokázání lásky k bohu se stala Anežka patronkou charity a světicí. Anežka Česká zemřela 2. března - „*Když pak bratří, odříkavše nonu, začali mši svatou, okolo hodiny, kdy Spasitel pokolení lidského, vise na kříži pro spasení naše, vypustil ducha, tato Bohu přemilá služebnice, duši v ruce otce nebeského poroučejíc, v létu spásy tisícím dvoustém osmdesátém prvním 2. března šťastně usnula v Pánu a, průvody andělů obklopena, vesele vkročila do věčné radosti.*“ (Kalista, 1941, str. 83-84). V této literatuře Legenda o blahoslavené Anežce České se touto citací, kterou jsem výše zmínila, popisuje její smrt, která byla hodnou světice, řeholnice a svaté Anežky České.

Anežka byla už za svého života považována za svatou. Ale na oficiální svatořečení si musela počkat do 12. listopadu 1989, pouhých pět dní před studentskou Sametovou revolucí. „*Mnoho lidí v ty dny věřilo, že ty, kteří s květinami a rozžatými svícemi stojí proti obuškům po zuby ozbrojených chlapů, chrání a vede sv. Anežka.*“ (Piřha, Špinková, 2017, str. 41). Svatořečení Anežky České se ujal úřadující papež Jan Pavel II. na základě kardinála Františka Tomáška, který v roce 1986 vyhlásil Desetiletí duchovní obrody národa.

První rok probíhal pod patronací Anežky Přemyslovny. Kardinál František Tomášek toto „hnutí“ založil z toho důvodu, že se roku 1948 k moci dostala Komunistická strana Československa a začala českou zemi utlačovat. „*Krutým způsobem se zbavovali svých protivníků. Stačilo jen něco říct a už ukázali svou zlobu. Lidé se báli.*“ (Piřha, Špinková, 2017, str. 39). A k tomuto Desetiletí duchovní obrody národa se přiklonil i papež Jan Pavel II. Samotný Václav Havel, poslední československý prezident a první český prezident, se domníval, že po dobu revoluce sv. Anežka ochraňovala české studenty, kteří bojovali za českou zemi. Díky této studentské Sametové revoluci se úřadující komunistická diktatura zlomila a nastala svoboda a demokracie. To, že si Václav Havel byl vědom role sv. Anežky v boji s komunistickou diktaturou, zaznamenávají jeho poslední napsaná slova. Bohužel tato slova neměl sílu na pětadvacátém výročí svatořečení sdělit, proto je poslal účastníkům jako vzkaz. „*Milá Anežko, děkujeme Ti, že jsi nad námi držela ochrannou ruku 25. listopadu 1989. Prosím Tě, měj ruku i nadále připravenou, třeba ji ještě budeme potřebovat.*“ (Piřha, Špinková, 2017, str. 42).

3.2.4 Křesťanství v Čechách

Sv. Václav a sv. Ludmila se snažili jako velmi vzdělaní lidé posílit vliv křesťanství na území českého státu. „*Po přijetí křtu na Velké Moravě dal kníže Bořivoj před rokem 885 vybudovat na hradišti Levý Hradec kamenný most sv. Klimenta, nejstarší doložený kostel na území Čech. Druhý křesťanský kostel, zasvěcený Panně Marii, vystavěl na hradišti Praha (nynější Pražský hrad), zabezpečujícím důležitý vltavský brod, přes který vedla významná obchodní cesta.*“ (Čornej, Čornejová, Parkan, 2001, str. 28-29). Později po smrti Ludmily a Václava se Boleslav II, syn Boleslava I, zasloužil o založení pražského biskupství. K založení mu dali souhlas papež a císař v roce 973. „*Prvním biskupem byl Sas Dětmar.*“ (Čornej, Čornejová, Parkan, 2001, str. 29). Dále se Boleslav II. zasloužil o rozšíření přemyslovské vlády na oblast Moravy, Slezska, Slovenska a Malopolska. Založení prvního ženského kláštera u sv. Jiří na Pražském hradě narušilo chování úřadujícího knížete Boleslava II. vůči druhému úřadujícímu pražskému biskupovi – Vojtěchovi z rodu Slavníkovců. „*Vzdělaný Vojtěch, muž s evropským rozhledem a rádce římského císaře, bral své poslání vážně. Hodlal přimět pražský dvůr k uznání křesťanských zásad nejen slovy, nýbrž také v každodenním životě. Octl se ale ve střetu s Boleslavem II. a jeho družiníky.*“ (Čornej, Čornejová, Parkan, 2001, str. 30). Střet s Boleslavem II. Vojtěch neunesl a raději odešel ze země.

Dne 23. dubna 997 zemřel při misijní cestě do Pobaltí k pohanským Prusům. V roce 1000 bylo v polském Hnězdně založeno arcibiskupství a na počest zde byl Vojtěch prohlášen za svatého a pochován. Nadále i Anežka se zasloužila o rozšíření křesťanství do českých zemí. Založila Anežský klášter, ve kterém pomáhala chudým a nemocným.

„Znaky církve – charakteristickým rysem církve je víra v Ježíše Krista, znamením příslušnosti k církvi je křest, církev má pokračovat v díle a svědectví Ježíše Krista, které započal na zemi, poslání církve je získávat „učedníky ze všech národů“ (Matouš 28,19).“ (Winter, 2010, str. 51). Myslím si, že odpovědi na mé otázky jsem našla zde, že skupina lidí věřící v jedno poselství jsou křesťané, kteří věří tělem i duší. Lidé v minulosti byli silnými věřícími, kteří na křesťanství zakládali panství, města a svět. Věřili, že svatí jim v nouzi pomůžou a dalo by se říci, že ano. Však se říká: *„V Novém zákoně slovo církve označuje společenství věřících, jedná se tedy o živou komunitu, ne budovu. Církev tvoří lidé, ne cihly.“* (Winter, 2010, str. 50).

3.3 Karel IV a Praha.

3.3.1 Karel IV.

Karel IV. je dodnes nejuctívanější a nejobdivovanější česká osobnost, přezdívaná jako Otec vlasti. Římský císař a český král, který se zasloužil o mnoho českých památek, jež jsou navštěvovány českými i zahraničními turisty. Jsou to například: Karlův most, Karlštejn nebo Karlova univerzita, jedna z nejstarších univerzit ve střední Evropě.

Karel IV. se narodil 14. května roku 1316 v Praze jako třetí potomek českého královského páru Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny. Byla to velká radost, jelikož tento královský pár neměl prozatím královského dědice. Pár dní na to byl narozený Karel IV. pokřtěn na Václava v bazilice sv. Víta na Pražském hradě. *„Historik František Kafka označuje synovo pojmenování za „gesto vycházející vstříc české šlechtě a jejímu sebevědomému patriotismu.“* (Bauer, 2016, str. 11). Mezi královským párem panovaly neshody. Nejenže Eliška Přemyslovna byla o 4 roky starší než Jan Lucemburský, ale také byla velmi panovačná a tvrdohlavá. Proto Jan Lucemburský vyhledával bitvy, již půl roku po narození syna Václava se rozhodl opustit Prahu a jet pomoci v zápase o říšský trůn římskému králi Ludvíkovi Bavorovi z rodu Wittelsbachu. Po dobu své nepřítomnosti svěřil správu českého království opět svému rádci, mohučskému arcibiskupovi Petrovi z Alspeltu, který neměl síly na vládnutí a předal vládu Elišce.

Eliška jako vládkyně si za svého rádce zvolila Viléma Zajíce a olomouckého biskupa Konráda. Rádcové však vyvolávali velikou nespokojenost s rodem Ronovců v čele s vládcem Jindřichem z Lipé. Jelikož se tyto neshody neobešly bez výměny názorů, vypukla domácí válka, před kterou královna Eliška utekla se svými třemi dětmi na hrad Loket. Když Jindřich z Lipé nabídl jménem svých příznivců českou korunu římskému králi Fridrichovi Sličnému, královna poslala posla pro manžela Jana Lucemburského, aby zachránil své království. Jan Lucemburský se snažil neshody urovnat, ale „*Zbraslavská kronika roku 1319 uvádí: „Povstali toho roku někteří lidé ničemní nenávisníci míru a svornosti..., kteří jazykem lstivým, pokusili se zasít svár mezi Janem, králem českým, a Eliškou, jeho chotí ...“* (Bauer, 2016, str. 12).

Když si Jan Lucemburský byl jistý, že v české zemi nebudou další neshody, vydal se na hrad Loket za svojí rodinou. Byl rozčilen, co jeho choť v jeho panství vykonává, a proto se rozhodl hrad Loket dobýt. Po několika dnech obléhání hradu se královna Eliška rozhodla vydat svému králi Janovi jeho tři dědice a ona byla odvezena do svého města Mělníka. Celá tato nečekaná a dalo by se říci krutá situace proti královně Elišce je zaznamenána v Zbraslavské kronice. Budoucí císař a český král Václav, neboli Karel, byl na dva měsíce uvězněn do sklepa na Lokti. Mezitím královna Eliška za pomoci svého rádce Viléma Zajíce utekla 7. července 1319 z Mělníka do Prahy.

Jan Lucemburský si potrpěl na spravedlnost a chtěl, aby za své činy byli potrestáni bez výjimky. Svého syna jako malého chlapce poslal na francouzský královský dvůr, kde Václav přijal jméno Karel, po svém kmotrovi - francouzském králi. Mnoho se naučil od mocných panovníků a tyto nabyté poznatky později použil ve své době vládnutí. „*Ve mém Vlastním životopise Karel IV. píše: „A poslal mě můj otec k uvedenému králi francouzskému (Karlovi), když jsem byl v sedmém roce svého dětství. I kázal mě řečený král Francie biřmovati a přidělil mi své jméno Karel. Dal mi také za manželku dceru svého strýce Markétu, řečenou Blanku. A miloval mě francouzský král velice...“* (Vaníček, Hrochová, Smetánka, 1995, str. 56). S Karlovým studiem ve Francii je spojováno jméno francouzského biskupa z Arassu - Pierre de Rosières, který byl člověk vzdělaný, jak z oblasti ateistické, tak i náboženské. Ovšem některé kroniky prokazují, že Pierre byl pouze Karlův vzor, nikoli učitel. Další etapou Karlova života byla návštěva Lucemburska. „*V Lucembursku se měl Karel připravovat na panovnické povolání. Rádcem mu byl jeho prastrýc trevírský arcibiskup Balduin. Právě on jako zkušený diplomat ho zasvěcoval do světa politiky a vedl jeho první vladařské kroky.*

Zároveň Karel s Blankou začali spolu žít manželským životem teprve, v Lucembursku byl jejich sňatek naplněn.“ (Bauer, 2016, str. 21). Pobyt v Lucembursku se Janu Lucemburskému moc nelíbil, proto svého syna poslal do severní Itálie, kde zakládal lucemburské části země, kterými jsou například Tyroly a Korutany.

Po návratu do Čech Karla čekala chudá a neklidná země. *„Ještě než vstoupil do Prahy, zastavil se v cisterciáckém klášteře Aula regia na Zbraslavi u hrobu své matky Elišky Přemyslovny, která zemřela před třemi lety.*“ (Bauer, 2016, str. 31). Když Karel IV. přijel do sídla českých zemí – Prahy – neměl kde vládnout. Pražský hrad byl zchátralý, proto se musel přemístit do měšťanského domu. Od poddaných zjistil, že královský majetek je pro bohaté šlechtice jako zástava za zapůjčené peníze Janu Lucemburskému. Uvědomil si, že jeho otec zpustošil české země. Karel IV. nastavil v českých zemích pořádek a spravedlnost, která zde chyběla. *„Dosáhl povýšení pražského biskupství na arcibiskupství. Církev v Čechách tak upevnila svůj vliv a postavení. Prvním českým arcibiskupem se stal Karlův přítel a rádce Arnošt z Pardubic.*“ (Vykoupil, Antonín, Fejfušová, 2014, str. 59).

Dále se rozhodl, že si zchátralý Pražský hrad obnoví a k jeho skvostné nobilese započne stavět důstojnou katedrálu sv. Víta. Kronikář František Pražský o Karlovi a jeho stavebním úsilí píše: *„Prodlévaje... na Hradě pražském, začali ihned stavěti a přestavovat zřícené královské budovy, které vzaly za své před mnoha lety, a s důmyslnou snahou je opravil, tak jako se čte o některých králich izraelských. Vybudoval ho velmi vysokými náklady podle domu krále francouzského.*“ (Bauer, 2016, str. 34-35).

Po letech vzkvétání českých zemí v čele s pražským sídlem se, Karel IV. dočkal prvního potomka - dcery Markéty, která se narodila roku 1335. Nesmíme zapomínat, že pro Karla IV. byla obrovská tíha být králem dvou trůnů. *„Sloučiv v sobě hodnost krále českého a krále a císaře římského, učinil Prahu politickým centrem římskoněmecké říše. Po matce Elišce Přemyslovně, šil se s českým prostředím, což se projevilo v prosazování domácí svatováclavské tradice a přihlášení se k ideji velkého slovanského státu s kořeny ve Velké Moravě, v úctě k českému jazyku a kultuře.*“ (Jung a kolektiv autorů, 1992, str. 27-28). Za svá léta, co Karel IV. žil, se do jeho života zapsaly čtyři manželky. První manželka byla Blanka z Valois, druhá Anna Falcká, třetí Anna Svidnická a poslední čtvrtá Alžběta (Eliška) Pomoranská. Karel IV. miloval ženy a jejich šarm, který mají a neskrývají. Uvědomoval si, co ženy dokážou a jakou vlastně v životě přinášejí obět.

Za svá léta kralování na dvou trůnech podnikl Karel IV. dvě tažení do Říma, poprvé roku 1354 a podruhé o rok později. Roku 1355 dne 5. dubna se konečně dočkal korunovace na císaře. „*Když skončila mše a korunovace, vsedl slavný kníže, pan Karel Čtvrtý, z přízně milosti boží římský císař, vždy rozmnožitel, a český král se svou manželkou, již řečenou paní císařovnou, na ozdobené koně. Před nimi i za nimi jely zástupy knížata šlechticů, všichni měli přilby na hlavách a meče v ruce jsouce připraveni k boji. Za ohromného jásotu a veselí přešli bez všech překážek most přes Tiberu pod Andělským hradem a přijeli ke kostelu svatého Jana v Lateráně, kde nový císař v císařském majestátu usedl k tabuli...*“ (Bauer, 2016, str. 101). Za léta, kdy byl Karel IV. císařem, se dostal do mnoha problémů. Například s českými pány nebo při prosazování Karlovy Zlaté buly či při válčení o Braniborsko. Mezitím pokračoval v budování ve své vlasti - vystavěl Karlův most, nebo Karlštejn.

V posledních letech svého života Karel IV. byl často nemocen. „Historik Jiří Spěváček uvádí: „*Trvající horečka vyvolala prudký zánět plic, jemuž zeslabený organismus a zvláště srdce již nedokázaly odolat. Zcela vyčerpan zimničním záchvatem (tzv. suchou zimnicí) zesnul Karel IV., obklopen svými nejbližšími a celým zarmouceným dvorem, v sobotu, 29. listopadu 1378, tři hodiny po západu slunce. V tu chvíli se nad královským Hradem rozezněl smutný hlas zvonu, aby oznámil ztichlé Praze a všem jejím obyvatelům, že skončil svou životní pouť jeden z největších panovníků českého státu a jeho neúnavný rozmnožitel, český král Karel, římský císař toho jména Čtvrtý.*“ (Bauer, 2016, str. 146). Těmito slovy historik pan Jiří Spěváček, popisoval poslední chvíle našeho mocného vládce Karla IV.

3.3.2 Rozkvět Prahy a okolí

Rozkvět Prahy za vlády Karla IV. byl ohromný. Dbal na rozkvět jelikož, když se vrátil ze studií z Francie, Praha byla zchátralá, neměl ani důstojné sídlo na vládu nad zemí. Nejstarší stopa po Karlovi IV. vede do měšťanského domu na Starém Městě v Praze, a to do domu U Kamenného zvonu, který je v blízkosti Týnského chrámu, jenž je chloubou Staroměstského náměstí.

Dům U Kamenného zvonu byl založen v polovině 13. století. I tento dům prošel mnohými rekonstrukcemi, při nichž se objevilo mnoho zajímavostí: například „*zjistilo, že ve výklencích mezi okny stály kamenné sochy. Restaurátoři je z větší části znovu sestavili a nakonec se zřetelně rýsovaly podoby čtyř postav: dvou sedících, muže a ženy, a dvou stojících rytířů.*“

Zrodila se hypotéza, že může jít o Jana Lucemburského, Elišku Přemyslovnu a dva štitonoše, nebo dokonce jejich syny Karla a Jana Jindřicha.“ (Ježková, 2016, str. 8). Právě tato hypotéza je z restaurátorských verzí nejpravděpodobnější, jelikož se říká, že se Karel IV. narodil právě zde v Domě U Kamenného zvonu a to proto, že královská rodina nemohla bydlet na Pražském hradě, protože byl neobyvatelný. Až díky Karlu IV. se podařilo zrekonstruovat a opravit toto zchátralé sídlo.

Další stavbou, kterou nechal vybudovat, je již zmiňovaný Týnský chrám. Původní kostelík, který stál před Týnským chrámem, sloužil pro potřeby kupců, kteří Prahu navštěvovali, a vznikl na Starém Městě ve 30. letech 12. století. Byl nazván kostel Matky Boží a přestavován ve stejnou dobu, v jaké se stavěla Staroměstská radnice. *„Chrám byl navržen ve velkolepých rozměrech, prakticky vyplnil celé prostranství mezi Ungeltem a staroměstskými domy, které ho od náměstí dosud oddělují. Průčelní okno je vysoké bezmála třicet metrů a kostelní věže dosahující téměř osmdesátimetrové výšky jsou po věži svatovítské nejvyššími chrámovými věžemi Prahy.*“ (Ježková, 2016, str. 24). Zde roku 1412 Jan Hus přibil vyzývající list proti odpustkům. Na základě tohoto listu se Týnský chrám stal významným centrem Husových příznivců, ale i bohužel nedostavěným dílem dvorských stavitelů Matyáše z Arrasu a po něm Petra Parléře. Do podoby, kterou můžeme vidět nyní, se kostel dostavěl až počátkem 16. století. Na kostele ve výklenku mezi věžemi jsme mohli vidět zlatý kalich, který je hned nad sochou krále Jiřího z Poděbrad. Zlatý kalich je symbolem přijímání podobojí. Tento symbol bohužel v roce 1621, rok po bitvě na Bílé hoře, strhli katolíci, kterým kostel připadl opět do správy. Zlatý kalich byl na důkaz, že kostel patří katolické církvi roztaven, a ze vzniklého roztaveného zlata správci kostela nechali vyrobit svatozář pro kamennou sochu madony, která nahradila sochu krále Jiřího Poděbradského.

Další památkou, která se zapsala k památkám, jež vznikly nebo byly opraveny za doby Karla IV., je Karolinum. O vznik univerzity na českém území se snažil už Karlův děd Václav II. ve 13. století. *„Na rozdíl od svého děda Karel IV. získal papežský souhlas a 7. dubna 1348 vydal královskou listinu o založení pražského vysokého učení. Na důkaz významu, který tomuto dokumentu přikládal, dal jej místo běžné pečeti z červeného vosku opatřit pečeti raženou do zlatého plíšku se svým vyobrazením. Listinou bylo založeno studium generale se čtyřmi fakultami: teologickou, artistickou neboli filozofickou, lékařskou a právníkou.*“ (Ježková, 2016, str. 41).

Karel IV. založil tuto univerzitu z toho důvodu, aby Češi nemuseli za vzděláním do Španělska, Francie či Itálie a aby se řádnému vzdělání dostalo zde, v jejich rodné zemi. Ze začátku univerzitu navštěvovali mladí chlapci, kteří si chtěli rozšířit své znalosti z farní školy. Stavba a zdokonalení Karlovy univerzity trvala mnoho let, mezi tím se učilo v soukromých bytech pedagogů nebo v kláštorech. Nesmíme zapomínat i na ubytování studentů, kterého se univerzita dočkala až osmnáct let po založení. Karlova kolej byla zřízena „v domě Žida Lazara“ u mikulášského chrámu na Starém městě. Následovalo zřízení koleje Andělské v křížení Kaprovy a Platnéřské ulice, posléze kolej právnické fakulty, kolej lékařská, kolej chudých a další.“ (Ježková, 2016, str. 45). Karlova univerzita přečkala jak husitské války, tak i bitvu na Bílé hoře nebo jezuitské temno. Jediné, co z Karlovy univerzity nepřežilo, je Zakládající listina, která v době druhé světové války byla Němci odcizena, odvezena do Německa a zde také zničena. Areál za staletí prošel změnami, pod které se podepsali například počátkem 18. století František Maxmilián Kaňka a v 19. století Josef Mocker. A finální změna univerzity, kterou nyní můžeme navštěvovat, je zrealizovaná ve 20. století Jaroslavem Fragnerem. „V současnosti je „Karolinum sídlem rektora a hlavních institucí Univerzity Karlovy, zasedá zde akademický senát a jeho prostory slouží ke slavnostním a reprezentačním účelům jako promoce či imatrikulace.“ (Ježková, 2016, str. 45).

Další významnou památkou je Karlův most. Podle literatury na místě, kde nyní stojí Karlův mostem, stál most Juditin, který byl postaven v roce 1164 a který zničila velká voda. Dodnes máme po Juditině mostě hmatatelné zmínky. „Na Staroměstské straně se do dnešních časů zachovaly zbytky mostních oblouků a na straně malostranské dokonce Juditina věž, z dvojice mosteckých věží ta nižší. V místě dnes přístupném z dvorního traktu ukrývá Juditina věž asi nejstarší pražský kamenný reliéf z 12. století.“ (Ježková, 2016, str. 93). Datum, kdy měl Karel IV. začít stavět kamenný most, vybraly dvorní hvězdáři podle astronomických konstelací, které předvídaly nejvhodnější okamžiky. Kamenný most se začal stavět „9. 7. 1357 v 5 hodin a 31 minut, aby rok, den, měsíc, hodina a minuty tvořily číselnou řadu shodnou při čtení z obou stran – 135797531.“ (Ježková, 2016, str. 94). Most má šestnáct oblouků, jeho základy jsou položeny na mlýnských kamenech a na jeho stavbu byly použity kamenné bloky poskládány celkem ze sedmi druhů pískovců. Myslela jsem si, že povídka o přidávání vajec do malty, která se připisuje ke vzniku Karlova mostu, je pouhá historka pro pobavení. Ale literatura tuto historku jenom potvrzuje.

„Kvůli větší pevnosti mostních pilířů bylo rozhodnuto přidávat do malty syrová vejce, která byla výborným pojídkem, jak tehdy bývalo zvykem při stavbách většího významu. Vozy naložené vejci musela na královský příkaz poslat do Prahy všechna města a obce českého království, ve Velvarech to ale popletli a vejce poslali uvařená natvrdo, za což se pak Pražané velvarským posmívali celá staletí.“ (Ježková, 2016, str. 94). Před Karlovým mostem stojí socha samotného zakladatele Karla IV. který drží zakládající listinou a je obklopen svými čtyřmi manželkami. *„Stavba mostu byla v úplnosti dokončena až počátkem 15. století. V hrubé stavbě však most stál již v roce 1378, kdy po něm 14. prosince v rámci smuteční slavnosti kráčel pohřební průvod s tělem Karla IV., směřující k Pražskému hradu.“* (Ježková, 2016, str. 95).

3.4 T. G. Masaryk a vznik Československého státu

T. G. M. - celým jménem Tomáš Garrigue Masaryk. První československý prezident po I. světové válce. Tomáš G. Masaryk byl neobyčejný člověk a osobnost, která je důležitá pro náš stát a tím pro naši historii. Mnoho lidí si ale myslí opak a prohlašují, že Masaryk uvedl vzkvétající český národ do rizik, až dokonce do záhuby. Kde je pravda?

Tomáš G. Masaryk se narodil dne 7. března 1850 v samém srdci moravského Slovácka, v Hodoníně. V ten den je v kalendáři jméno Tomáš, a tak narozený Masaryk dostal jméno Tomáš. O Tomášově otci Josefovi kolovaly pochybnosti, že není jeho otec a přiřazovali mu židovský původ. *„Za prvé se prý narodil příliš krátce po svatbě rodičů, která se konala 15. srpna 1849, tedy za šest měsíců a tři týdny po svatbě. Za druhé se prý vůbec nepodobal svým bratrům a jeho schopnosti i materiální možnosti ke studiu se značně vymykaly prostředí, z něhož vzešel. A konečně ho někteří lidé spojovali s jistým Nathanem Redlichem, bohatým statkářem, který býval zaměstnavatelem matky Tomáše Masaryka.“* (Soubigou, 2004, str. 19). Jelikož Masarykův otec s matkou byli často zaměstnáváni šafáři a statkáři. A často na statech doznívala robota, byli mnohokrát překládáni k jiným statkářům. Proto malý Masaryk neměl stálý domov. Pojem domova si každý člověk odvodí k místu, kde vyrůstá a má své blízké. Ale díky práci svých rodičů Masaryk zažil kočovný život, který mu rozšířil obzory a poznání krajiny. *„Krajina, která se mu vtiskla do duše, byla většinou rovinatá, pokrytá kukuřičnými nebo slunečnicovými lány a listnatými lesy. Zalévalo ji horké slunce, někdy působila jako vyprahlá step.“*

A byl pro ni charakteristický pomalý tok řeky. Po celý život pak Masaryk vyznával rovinu – v horách se cítil stísněn, a měl rád slunce a klidnou vodní pláň.“ (Mahler, 2007, str. 7).

Jako prezident měl pochopení pro chudé a sociálně slabé občany. Snažil se jim pomoci, jelikož sám si prošel světem nuzoty, když byl na studiích v Brně na německém gymnáziu. V Brně jiné gymnázium než to německé nebylo, ale to mladému Masarykovi nevadilo. Během studií si všiml, že panstvo ve městech mluví německy a obyčejní lidé česky. Že se učí na německém gymnáziu, bral jako výhodu, protože bude ovládat více jazyků. Díky německému jazyku, který se naučil, se Tomáš rozhodl, že pojede studovat do Vídně, kde dokončil poslední tři roky. Do Vídně se dostal s rodinou Le Monnievých, kterým pomohl vzdělávat syna, jež zpozčila zdravotní indispozice. Masaryk v červenci roku 1872 složil úspěšně maturitu a ve věku 22 let opožděně nastoupil ve Vídni na vysokou školu, kde si zvolil obor filologie, ale postupně se výběrem přednášek zaměřil na filozofii, která mu byla bližší. Navštěvoval například přednášky od „*Theodora Gomperze (1832 – 1912), Franze Brenta (1838 – 1917) či Roberta von Zimmermanna (1824 – 1898)*“ (Soubigou, 2004, str. 36-39). Masaryk dostudoval vysokou školu s doktorským diplomem s prací, kterou věnoval Platónovi, jehož velmi obdivoval.

Když dosáhl svých dvaceti sedmi roků, nastěhoval se do domu vdovy paní Goeringové, která pronajímala pokoje studentům, a po večerech pořádala debaty. Účastnila se jich i dcera paní Goeringové Hedvika, která si dopisovala s Američankou Charlottou Garrigueovou, která v Lipsku studovala konzervatoř. Charlote oznámila Hedvice, že je přijede brzy navštívit. Když to Masaryk zjistil, začal sepisovat milostné verše: „*Mit Blumen woolt' ich Dich binden – Květinami bych tě chtěl ovinout...*“ (Mahler, 2007, str. 22). Když se blížil den její návštěvy, vyhlížel jí tajně z okna, aby ho neviděla – když jí spatřil, tímto okamžikem mu spanilá Američanka vstoupila do jeho života. Každý den se potkávali na večerních debatách, kde diskutovali o knihách apod. Během každého večera se rozezněl klavír, na který hrála madam Charlote. Mladý Masaryk požádal madam Charlote o ruku, ale svatba se konala až po roce v New Yorku. „*Na svatební smlouvě se poprvé podepsal – z úcty k Charlottě – doplněnou podobou jména: Tomáš Garrigue Masaryk*“ (Mahler, 2007, str. 28). Masaryk byl v Americe velice nespokojený a snažil se to na sobě nedávat znát, aby to Charlote nebylo líto. Ale jednoho dne si toho Charlote všimla a řekla mu: „*Kamkoli se obrátíš, půjdu. A kdekoli ty budeš, i já bydliti budu. Neboť lid tvůj je můj lid.*“

A Bůh tvůj, Bůh můj. Kdekoli ty umřeš, i já umřu a pochována budu.“ (Mahler, 2007, str. 30). Těmito slovy, se zasloužila o návrat Masaryka do rodné krajiny.

V Praze byla obnovena česká univerzita, kde Masaryk přednášel. Byl profesor, který směřoval k cyklu přednášek o praktické filozofii a vedl studenty tak, aby filozofii dokázali používat v praxi a ne jen teoreticky. Nejčastější myšlenka Masaryka týkající se českého národa je Česká otázka: *„Humanitní ideál... má pro nás Čechy hluboký smysl národní a historický... Humanita znamená nám náš národní úkol... Humanitní ideál je všecek smysl našeho národního života.*“ (Soubigou, 2004, str. 68). Na základě této otázky napsal roku 1895 velkou vlasteneckou knihu se stejnojmenným názvem Česká otázka. Dále nesmíme zapomínat, že se zasloužil roku 1918 o vznik samostatného Československého státu.

Než se Masaryk zasloužil o vznik samostatného Československa, vstoupil do vídeňského parlamentu. Zde si rozšířil své zkušenosti a vědomosti filozofa a rétora. *„České sebevědomí vzrostlo natolik, že Masaryk už mohl prosazovat rovná práva i rovnou moc. A vystupoval nejen jako uvědomělý Čech, ale též jako Evropan, dokonale obeznámený s politikou světových mocností.*“ (Mahler, 2007, str. 55). *„Ve vídeňském parlamentu pak Masaryk usiloval o modernizaci c. a k. mocnářství, o reformování Rakouska ve federaci rovnoprávných národů. A vstupoval do jednání nejen, šlo-li o problémy ryze české, polemizoval především o problémech celoříšských – například při sestavování rozpočtu, nebo v otázkách školství, které mu jako profesorovi bylo jmenovitě blízké.*“ (Mahler, 2007, str. 55-56). Masaryk velice dbal na to, aby se lidé měli dobře a proto natolik usiloval, aby byly celoříšské problémy napraveny.

V 65 letech se rozhodl, že dne 6. července 1915 k 500. výročí upálení mistra Jana Husa vystoupí v Ženevě s projevem, ve kterém vyhlásí zahájení československého odboje. Po čase se k němu přidali dva studenti, kteří obdivovali jeho ideje – Čech Edvard Beneš, kterému bylo třicet let a Slovák Milan Štefánik, kterému bylo třicet čtyři let. Společnými silami vypracovali program. *„Za první se pokusíme spojit všechny krajanské organizace, které působí v zahraničí, v ať ve Francii, v Itálii, v Anglii, v Americe, v Rusku. Za druhé rozvineme rozsáhlou propagační kampaň, abychom seznámili svět s požadavkem ustavení Československa, budeme přes novináře a úředníky působit na diplomatické a vládní kruhy. Za třetí pomocí amerických krajanů získáme potřebné finanční prostředky.*

A za čtvrté – to je nejdůležitější vůbec – musíme vybudovat československou zahraniční armádu ve Francii, v Itálii a především na Rusi.“ (Mahler, 2007, str. 61-62). S těmito Masarykovými výroky se moc domácí česká reprezentace neztotožňovala, spíše se podporovala loajalita Habsburského rodu.

Další důležitá osobnost, která se také zasloužila o vznik Československého samostatného státu, je Karel Kramář, který vedl antihabsburskou skupinu. Masaryk a jeho rodina v době československého odboje velice trpěla. Dokonce i Masarykova dcera Alice byla zatčena, ale díky tlaku světové veřejnosti byla popuštěna. Masaryk si s Benešem dopisovali pod krycími jmény, jelikož byli hlídáni. „*Masaryk se podepisoval jako Hradecký nebo Goedinger; Beneš jako Spolný.*“ (Mahler, 2007, str. 64). Do roku 1917 zůstávalo Masarykovo těžiště československého odboje na západě.

V květnu 1918 se Masaryk vydal na cestu do Spojených států. V Chicagu ho čekalo velké přivítání 200 000 krajanů, oslovovali ho již jako prezidenta Československé republiky. On se ale ubytoval v americkém Washingtonu, aby byl co nejbližší prezidentovi a až po šesti týdnech se dočkal a byl přijat k Wilsonovi. Masaryk se snažil o transport legií a rozbití Rakousko-Uherska. Za pouhých sedm dní se svým týmem vypracoval Prohlášení nezávislosti a poslal jej do Bílého domu a ještě tentýž den seznámil se stejným textem veřejnost. Americký prezident se s návrhem, který mu poslal Masaryk, ztotožnil a 18. října 1918 odmítl kompromisní nabídky císaře Karla. Habsburská monarchie díky tomuto odmítnutí kapitulovala a 28. října 1918 provedl československý lid převrat. Tímto převratem byl vyhlášen samostatný československý stát v čele s prezidentem Tomášem G. Masarykem. „*Za Československo přijal Masaryk osobní ručení – a dodal: „Přál bych si, aby nám Bůh dal třicet, padesát let nerušeného vývoje, a pak už se ničeho nebojím.*“ (Mahler, 2007, st. 76). V roce 1935 náhle onemocněl a jeho nástupcem se stal Edvard Beneš. Masaryk odjíždí trávit volné chvíle s rodinou, umírá 14. září 1937 v Lánech.

4 HRAVÉ PŘÍBLÍŽENÍ HISTORIE

4.1 Tvorba metodiky

Tvorba metodiky, kterou jsem vytvářela, spočívala v opoře z publikace Bednářové Jiriny a Šmardové Vlasty - Školní zralost. Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Inspirovala jsem se z této literatury, jelikož mé činnosti byly zaměřeny na hravé přiblížení historie našeho státu u dětí v předškolním věku. V rámci praxe na Střední pedagogické škole v Litomyšli jsem si povšimla, že dětem chybí povědomí o vybraných osobnostech českých dějin. Proto jsem celkový sborník zaměřila na činnosti s nimi spojené, kde hra je pro dítě nejpřitažlivější formou, pro seznámení s historií. A právě paní Bednářová se Šmardovou zaměřily tuto publikaci na činnosti a aktivity rozvíjející percepce, které dítě před nástupem do základní školy má ovládat. Každou z činností a aktivit jsem vyráběla pomocí mých výtvarných schopností a dovedností. Jeden ze základních bodů, které by mělo dítě splňovat, je úchop a práce s psací pomůckou. S tímto nácvikem je spojená grafomotorika a uvolňovací cviky. „*Grafomotorika se u předškolního dítěte rozvíjí v závislosti na mnoha psychomotorických funkcích – vliv na ni má mentální vyspělost dítěte, zrakové a prostorové vnímání, lateralita, paměť, pozornost, významný vliv má úroveň jemné a hrubé motoriky*“ (Bednářová, Šmardová, 2015, str. 13)

Proto jsem vyrobila pracovní sešit zaměřený na grafomotické činnosti, které děti budou následně splňovat. Jednotlivé pracovní listy jsem nejprve nakreslila a následně překreslila do teček, aby byl vytvořen pracovní list pro děti rozvíjející počátky psaní. Následné pracovní listy na rozvoj počítání jsem vyráběla na počítači v programu LibreOffice Writer, kde jsem pomocí vkládání obrázků vyrobila pomůcku na rozvoj slovní zásoby a následnou aktivitu schovávání obrázku a následné přiřazování k obrázku na herní desce.

Další činnost zaměřená na rozvoj počítání se jmenuje Lodě v přístavu. Tato činnost rozvíjí matematickou perцепci, kde si děti mohou na herní desku vkládat lodě, které přijíždí do přístavu. Činnost jsem vyráběla za pomoci kartónu, který jsem polepila barevným papírem (moře) a následně přilepila ciferník, který ukazuje, počty lodí v přístavu. Lodě jsou vyrobeny z recyklovatelného materiálu. Počet lodí, musí souhlasit na ukazateli číselné řady.

Další činnosti, které jsem vyrobila pomocí kartónu, jsou skladba vitráže a královská koruna. Tyto činnosti rozvíjejí u dětí kooperaci, fantazii a popřípadě řešení problémů. Dále poznávání tvarů a určení základních barev. Aktivitty jsou propojeny s určitou historickou osobností, nebo událostí.

Každá činnost je v následujících kapitolách popsána za pomoci Rámcového vzdělávacího programu od Ministerstva školství a tělovýchovy.

4.2 Grafomotorický sešit

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence komunikativní
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické) - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní
Pomůcky	- 22 listů s historickou tematikou českého státu. Na listech se objevují postavy či symboly s osobami spojené - například praotec Čech, sv. Václav s babičkou sv. Ludmilou, sv. Anežka. S těmito postavami je zde spojena křesťanská tematika (svícny, zvony, kalichy, vitráže). Dále se na pracovních listech objevuje král Karel IV. a s ním spojena stavba Karlova mostu. A v neposlední řadě první československý prezident T. G. Masaryk a s ním spojena českých symbol list lípy a česká vlajka. A mnoho dalších. Při práci jedinec pracuje pracovním listem, který je kopií pedagoga a používá psací pomůcku.
Prostorové uspořádání	- práce u stolu

Doba činnosti	- 1 pracovní list = 5- 10 minut → individuální aktivita
Motivace	- „Podívej, zde na obrázku se ztratila linie, asi se v tiskárně vytratila barva a objevily se zde pouze tyto tečky. - Zkus obrázek napravit tak, aby obrázek byl zase spojený. Tím napraviš chybu, která se v tiskárně stala. Pokud se ti to podaří, uvidíš obrázek.“
Postup	- Určený list s danou problematikou předložíme před dítě. Jedinec si uchopí tužku či psací pomůcku, kterou si zvolí. Kontrolujeme správný špetkový úchop psací pomůcky. - Instrukce pro dítě: „Veď linii po vyznačených tečkách a spoj celý obrázek v jeden celek.“
Poznámky	- Pokud dítě má splněnou činnost, zkontrolujte, zda obrázek nemá žádnou chybu, kterou by mohlo napravit. Za správnost úkolu si může obrázek například vykreslit.
Reflexe	- Tuto činnost jsem realizovala vždy při ranních činnostech nebo jako druhou nabízenou činnost v odpoledních hodinách. Děti pracovní listy s danou tematikou grafomotoriky plnily s nadšením. Při každém pracovním listu jsme si dané téma vysvětlili a rozebrali spojitost pracovního listu s probíranou historickou osobou. Dávaly si záležet, aby jejich linie byla přesná a nikterak nepřetahovaly. Tímto si jedinec procvičuje přesnost a uvolněnost ruky, kterou následně bude potřebovat ve vyšších stupních vzdělávání. Při této činnosti je také důležité kontrolování správného úchopu. Když děti měly úkol splněný, posloužil obrázek některým, jako omalovánka.

4.3 Skladba vitráže

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání. - Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost. - Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevovat se jako samostatná osobnost působící na své okolí.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence komunikativní - kompetence k řešení problémů - kompetence činnostní a občanské
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho psychika - dítě a ten druhý - dítě a společnost
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické) - seznámení s pravidly chování ve vztahu k druhému - vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije - vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností rozvoj společenského i estetického vkusu
Pomůcky	- 1 rám okna z kartónu, 120 kusů barevných geometrických tvarů (čtverec, obdélník, kruh, trojúhelník). Barvy - zelená, červená, modrá, žlutá, bílá, černá.
Prostorové uspořádání	- práce na koberci
Doba činnosti	- 10 – 20 minut

Motivace	- „Vitráž je skleněná skládanka z malých skleněných kousků, které se dávají do oken, jako ozdoba kostelů a chrámů. Většinou se zde zobrazují slavné osoby, které se o něco zasloužili. A my si tady taky vyrobíme malou papírovou vitráž, kterou si sestavíte podle vlastní fantazie. Barevnost a tvar, bude záležet pouze na vás.“
Postup	- Děti vytvoří řadu, kterou po dobu činnosti dodržují. Každé dítě si vybere jeden kus tvaru, následně musí pojmenovat, co si vybralo za geometrický tvar a následuje i barva. Pokud zodpoví správně tyto dva podmínky, může si vybraný kus vložit do rámu okna, který je položen před ním. Čím víc je rám plný, tím se dítě učí pracovat s prostorem a respektovat úkon jiného spolužáka. Je možnost rám vitráže vyplnit abstraktně nebo přímo dětem zadat nějaký motiv, který musí v okně poskládat.
Poznámky	- Činnost se může realizovat jak v kolektivu, tak i s jednotlivcem.
Reflexe	- Skladba okenních vitráží byla dětem motivovaná předešlou prohlídkou katedrály Svatého ducha na Starém náměstí v Hradci Králové, kde děti zaujaly vykreslené barevné vitráže v katedrále. Následný druhý den jsme v rámci řízené činnosti zrealizovaly skladbu vlastní vitráže, kde nejprve si děti vybraly geometrický tvar a postupně si ho vkládaly do rámu. Poté vznikaly obrazce dle jejich fantazie, o kterých diskutovaly – čemu se daný obrazec podobá. Tato činnost rozvíjí u dětí fantazii a prověřuje znalost geometrických tvarů a barev. Děti pracovaly ve skupinách, ve kterých mezi sebou musely komunikovat. Tímto se učí kooperaci, diskutování či podrobení se většině.

4.3.1 Svatý beránek

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání. - Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost. - Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevat se jako samostatná osobnost působící na své okolí.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence komunikativní - kompetence k řešení problémů - kompetence činnostní a občanské
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika - dítě a ten druhý
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické) - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní - seznámení se s pravidly chování ve vztahu k druhému - vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) - seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije - vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národnosti - rozvoj společenského i estetického vkusu - vytváření základů pro práci s informacemi - rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)

Pomůcky	- Šablona beráncí hlavy, rulička od toaletního papíru, pastelky, fixy, lepidlo, nůžky, vata, tavící pistole, tužka, čtvrtka.
Prostorové uspořádání	- práce u stolu
Doba činnosti	- 5 – 15 minut
Motivace	- „Podívejte se děti, zrovna odešla sv. Anežka, která si tady zapomněla svého beránka, symbol čistoty a pokory. A beránkovi je zde smutno, tak co kdybychom mu vyrobily další beránky a ovečky.“
Postup	- Nejdříve pedagog seznámí děti se správným rozložením obkreslované hlavy beránka na papír a velikostí vatových kuliček. Děti si nejprve obkreslí hlavu beránka, vykreslí a vystříhnou. Následně si připraví z vaty kuličky, které zmačkají a následně nalepí na lepidlem potřenou toaletní ruličku. Jakmile je toaletní rulička pokrytá vatou, za pomoci pedagoga děti přilepí hlavu beránka tavící pistolí.
Poznámky	/
Reflexe	- Činnost děti naplňovala, jelikož se snažily vyrobit co nejvíce beránků a oveček pro zapomenutého beránka Anežky. Nedivím se, že činnost děti bavila, jelikož následný výtvar, který si mohly odnést domů, byl potěšující. Po následující diskuzi jsem se dozvěděla, že jejich vyrobený beránek, v nich evokuje pohodu a klid a následná pomoc někomu v nouzi je důležitá. Při tvorbě beránka si děti procvičují jemnou motoriku, dodržení reálie při kresbě obličeje a pedagog by je měl seznámit se správným šetřením výtvarného materiálu. Tuto aktivitu jsem měla možnost vytvářet před Velikonocemi, beránek byl vhodnou výtvarnou

	činností k blížícím se svátkům.
--	---------------------------------

4.3.2 Svaté puzzle

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání. - Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevovat se jako samostatná osobnost působící na své okolí.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence sociální a personální - kompetence k řešení problémů - kompetence komunikativní - kompetence činnostní a občanské
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika - dítě a ten druhý
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické) - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní - vytváření základů pro práci s informacemi - posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - seznámení s pravidly chování ve vztahu k druhému - vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) - rozvoj společenského i estetického vkusu - vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností - seznamování se světem lidí, kultur a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije

	- rozvoj přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - rozvoj schopnosti sebeovládání - rozvoj kooperativních dovedností
Pomůcky	- lehké puzzle → 8 dílů puzzle - střední puzzle → 18 dílů puzzle - těžké puzzle → 32 dílů puzzle
Prostorové uspořádání	- práce na koberci
Doba činnosti	- 5 – 20 minut → individuální/skupinová aktivita
Motivace	- „Děti, měla jsem zde pro vás připravený obraz sv. Václava a sv. Anežky České, ale vítr mi díly obrazu rozfoukal a já nyní nevím, jak obraz složit zpět, abych vám mohla ukázat, jak Sv. Václav se Sv. Anežkou vypadaly. Pomůžete mi obraz poskládat nazpět?“
Postup	- Pedagog dětem rozdá nejprve lehkou variantu. Zda-li ji správně sestaví a objeví se jim na koberci obrázek, přistoupíme k střední a následně těžší variantě. Tuto činnost mohou děti plnit jak individuálně, tak i skupinově v týmu.
Poznámky	/
Reflexe	- Pro děti jsem vyrobila 3 úrovně skládání puzzle. Jako první děti začínaly na lehké variantě a na základě správnosti, která se jim následně objevila v podobě obrázku, mohly zažádat o těžší variantu. Činnost byla realizována jak ve skupinové, tak i v individuální aktivitě. Myslím si, že ve skupinové aktivitě je důležitá spolupráce dětí, ale následnou kooperací klesá efektivita práce. Když jedinec skládá puzzle sám, je práce efektivnější a má ze vzniklého obrazu větší radost, jelikož se spoléhá sám na sebe a ne na pomoc ostatních. Pokud zvolíme skupinovou práci, učíme

	děti správné kooperaci a udržování dobrých vztahů ve společnosti. Tato činnost učí děti postřehu, spojitosti a rozlišování jednotlivých částí celku. Skládání puzzle děti bavilo, jako všechny aktivity zaměřené na skládání.
--	---

4.3.3 Kuň svatého Václava

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání. - Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost. - Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevovat se jako samostatná osobnost působící na své okolí.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence komunikativní - kompetence k řešení problémů - kompetence činnostní a občanské
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika - dítě a ten druhý
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické) - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní - seznámení s pravidly chování ve vztahu k druhému - vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) - seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije - vytváření povědomí o existenci ostatních kultur

	a národností - rozvoj společenského i estetického vkusu - vytváření základů pro práci s informacemi - rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)
Pomůcky	- Šablona koňské hlavy, špejle, pastelky, fixy, lepidlo, nůžky, tavící pistole, tužka, děrovačka, vlna nebo bavlnka, čtvrtka.
Prostorové uspořádání	- práce u stolu
Doba činnosti	- 5 – 15 minut
Motivace	- „Byl zde svatý Václav, který má za nejlepšího přítele a spřízněnou duši svého koně, na kterém rád jezdí. Napadá mě, co kdybychom si svého koně také vyrobily?“
Postup	- Nejprve pedagog seznámí děti se správným rozložením obkreslované hlavy koně na papír a děti si je následně obkreslí, vystříhnou a vykreslí podle vlastní fantazie. Následně přilepí dvě špejle za pomoci tavící pistole, se kterou pracuje pedagog, děti pouze přihlížejí. Následně obě části koňské hlavy děti přilepí k sobě a děrovačkou vyrobí počet dírek, do kterých poté provlékají části barevné vlny a zauzlují, aby se vlna neuvolnila.
Poznámky	- Namotávání vlny u dětí procvičujeme uzly, které následně budou potřebovat při šněrování tkaniček u obuvi.
Reflexe	- Kůň svatého Václava je jedna z dalších výtvarných činností motivovaná historickou osobností, která u dětí evokovala spojitost a nadšení projet se na koni, stejně jako on. Výroba koní u dětí probouzela nadšení, že mohou vlastnit nějaké zvíře. Následná koňská hra byla pro děti ta nejlepší tělovýchovná chvíle spojená s rozvíčkou. Myslím

	si, že díky této činnosti si dítě rozšíří své výtvarné dovednosti a schopnosti a následně se připraví na zápis do 1. třídy ZŠ, kde pedagogové zkouší i případné zavazování tkaniček. Zde při této činnosti si jedinec rozšíří své zkušenosti s uzly a následně smyčky u bot.
--	---

4.3.4 Písmo a vizuální percepce

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání. - Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí. - Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence k řešení problémů - kompetence komunikativní
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika - dítě a ten druhý
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla) - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní - vytváření základů pro práci s informacemi - posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - seznámení s pravidly chování ve vztahu k druhému - vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) - rozvoj společenského i estetického vkusu - vytváření povědomí o existenci ostatních kultur

	a národností - seznamování se světem lidí, kultur a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije - rozvoj přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)
Pomůcky	- 9 pracovních listů a 18 kartiček na suchý zip s motivy křesťanské tematiky
Prostorové uspořádání	- práce u stolu
Doba činnosti	- 10 – 35 minut → individuální/skupinová aktivita
Motivace	- „Podívej se, zde mám mnoho obrázků, které hledají své slovo. Správným opsáním slova poznáš název obrázku, který máš přiřadit.“
Postup	- Seznámení dětí s obrázky, které jsou pomůckou k pracovnímu listu. - Slova - kaple, Ježíš, svícen, kalich, Václav, Anežka, papež, kněz, zvony, kadidlo, hostie, růženec, oltář, kříž, kostel, Ludmila, chrám, varhany. - Když se děti blíže seznámí s danými slovy a obrázky, přejdeme k nácviku slova. Dítě si vezme okopírované listy nebo popřípadě speciální psací pomůcku, která jde z pracovního listu vymazat a zkusí si přepsat dané slovo do vyznačených čtverečků, které se nachází pod slovem. Pokud dítě postupuje správně, následuje vyhledání správného obrázku. V opačném případě dítě necháme přepsat znovu dané slovo.
Poznámky	/

Reflexe	- Pracovní sešit rozvíjející u dětí písmo spojené s vizuální percepcí děti bavila a evokovala pocit něčeho nového. Když jsem paní učitelce a dětem činnost představovala, mysleli si, že je velice těžká. Ale následně realizovaná aktivita s vybranými dětmi ukázala opak. Myslím si, že každá nová hra u dětí evokuje obavu, ale zároveň nadšení z nových věcí. Práce s touto pomůckou je velice individuální, ale je důležité, aby pedagog byl stále přítomen. S touto pomůckou dítě procvičuje psaní písmen a tím je spojena příprava na zápis do základních škol. Celý pracovní sešit byl inspirován předměty a osobnostmi z historie, které byly pro většinu dětí novým pojmem.
---------	---

4.4 Pražské sudoku

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence sociální a personální - kompetence k řešení problémů
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické) - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní - vytváření základů pro práci s informacemi - posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)
Pomůcky	- 2 herní desky a 34 kusů věží. Pražské sudoku je rozděleno na lehkou a těžší variantu.

	- Jsou doplněny správnou verzí, která dětem umožní správnou kontrolu.
Prostorové uspořádání	- práce na koberci
Doba činnosti	- 5 – 15 minut → individuální/skupinová aktivita
Motivace	- „Děti podívejte se. Zde mám tuto desku, na které chybí věže, které Karel IV. postavil ve stověžaté Praze. Pojd'te je společnými silami najít a doplnit do našeho hlavního města tak, aby v každém řádku byl pouze jeden typ věže.“
Postup	- Pro děti jsem vyrobila 2 úrovně sudoku. Jako první děti začínaly na lehké variantě a na základě správnosti, kterou si mohly zkontrolovat na správném řešení, mohly zažádat o těžší variantu. Činnost byla realizována jak ve skupinové, tak i v individuální aktivitě. Pokud se zvolí práce ve skupině, je zde zapotřebí větší kooperace, která vyžaduje domluvení se nad určitými postupy, které jsou při luštění sudoku potřebné.
Poznámky Pravidla hry sudoku	- Pravidla sudoku jsou taková, že se do prázdného políčka doplňuje určitá věž, která tam chybí. S podmínkou, že v každém řádku bude pouze po jednom určitém typu věže, jak ve svislé, tak i vodorovné řadě.
Reflexe	- Činnost jsem nabízela v ranních hrách, nebo v odpolední nabídce činností. Lehká varianta sudoku byla pro děti snadno splnitelná a ta těžší byla ideální pro skupinu dětí. Bylo pro ně těžké se zorientovat a kontrolovat všechny řady tak, aby se pražské věže neopakovaly. Při každé volné chvíli, jednotlivci nebo skupiny žádaly o luštění sudoku. Popřípadě když si o činnost požádal jedinec, stejně se objevila skupina dětí okolo něho a společnými silami luštily. Díky této

	pomůcce se každý podílel na luštění a fungovala spolupráce mezi dětmi. Tato činnost učí děti spolupráce, postřehu, logice a rozlišování jednotlivých detailů.
--	--

4.4.1 Karlův most

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání. - Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost. - Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevovat se jako samostatná osobnost působící na své okolí.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence sociální a personální - kompetence k řešení problémů - kompetence komunikativní
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické) - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní - vytváření základů pro práci s informacemi - posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - seznámení s pravidly chování ve vztahu k druhému - vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) - rozvoj společenského i estetického vkusu - vytváření povědomí o existenci ostatních kultur

	a národností - seznamování se světem lidí, kultur a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije - rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)
Pomůcky	- 2 šablony Karlova mostu, které se mohou využít nebo nikoli. Pastelky, fixy, vodové barvy, temperové barvy, suchý pastel, tužky, čtvrtku velikosti A4, papíry, nůžky, lepidlo.
Prostorové uspořádání	- práce u stolu
Doba činnosti	- 5 – 15 minut
Motivace	- „Děti viděly jste někdy pražský Karlův most, který postavil král a císař Karel IV.? Je celý z kamene a my si ho vytvoříme.“ - „Děti víte, jaká řeka protéká naším hlavním městem? Ano, správně je to Vltava.“
Postup	- Na základě šablony Karlova mostu, kterou si děti obkreslí a potom z barevného papíru (šedivého, černého) si nastříhají kousky, které následně nalepí. Dokreslí pastelkami, či jinou výtvarnou pomůckou řeku, která protéká Prahou. - Je zde i možnost, že děti šablonu Karlova mostu chtít nebudou, a proto je druhá varianta, ať nakreslí jakoukoliv výtvarnou pomůckou Karlův most podle sebe, korunu pro Karla IV. nebo hrad Karlštejn.
Poznámky	- Činnost dětí můžete obohatit hudbou od Bedřicha Smetany – Vltava. Přiblížíte tím dětem pojem o další historické postavě a o klasické hudbě, která k ní neodmyslitelně patří.
Reflexe	- Výtvarné činnosti děti v mateřské škole baví, jako vždy. Proto jsem zařadila i výtvarné činnosti,

	u kterých děti rozvíjejí citlivost pro tvar, barvu a preciznost. Pečlivost je jeden z hlavních bodů této činnosti, která se rozvíjela pomocí lepení malých kousků papírů, které ztvárňovaly kameny. V této práci, děti rozvíjely jemnou motoriku a práci s výtvarným materiálem. Výroba Karlova mostu evokovala pocit možnosti vyrobit si něco, co existuje a je pro všechny návštěvníky i obyvatele České republiky známé. Jelikož tuto práci jsem vložila po diskuzi v řízené činnosti o památkách v Praze, které nechal postavit Karel IV.
--	--

4.4.2 Král a císař Karel IV.

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání. - Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost. - Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevoval se jako samostatná osobnost působící na své okolí.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence sociální a personální - kompetence k řešení problémů - kompetence komunikativní
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika - dítě a ten druhý
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické) - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní - vytváření základů pro práci s informacemi

	- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - seznámení s pravidly chování ve vztahu k druhému - vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) - rozvoj společenského i estetického vkusu - vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností - seznamování se světem lidí, kultur a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije - rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)
Pomůcky	- Barevné papíry, nůžky, fixy, lepidlo, tužky, toaletní rulička, vzorový král Karel IV.
Prostorové uspořádání	- práce u stolu
Doba činnosti	- 5 – 15 minut
Motivace	- „Děti přišel se za námi podívat samotný král. Zkuste si taky vyrobit domů svého krále Karla IV. A pak mu nakreslíme hrad, ve kterém žije, nebo si jezdí oddechnout od vladaření.“
Postup	- Děti si vezmou ruličku od toaletního papíru. Odměří si, jak chtějí, aby jejich král měl dlouhý plášť. Odstříhnou a nalepí. Dále si naměří korunu a vyrobí zuby na své královské koruně. Pokud chtějí, vykreslí si ji. Tím ji zkrášlí drahokamy a následně nalepí, stejně jako nalepily plášť. Pokud budou chtít, vyrobí vousy a vlasy pro krále. Část papíru nastříhnou a následně pomocí tužky natočí. Takto vyrobí králi krásné lokny. Následně vykreslí na toaletní ruličce, mezi korunou a pláštěm obličej, na který následně přilepí vousy a pod korunu vlasy.

Poznámky	/
Reflexe	- Další výtvarnou činností byla výroba krále a císaře Karla IV. z toaletní ruličky. Výtvarná činnost u dětí motivovala námět ke zrealizování scénky pro personál mateřské školy. Nenapadlo by mě, že vytvořený výrobek může být námětem k volné hře, kdy děti zrealizují divadlo. Krátká scénka spočívala ve zdramatizování, jak děti vidí korunovaci Karla IV. na krále. Námět jim byl poskytnut v rámci četby knihy, jak se Karel IV. stal králem a následným císařem. Na jeho korunovaci bylo mnoho šlechticů a ostatních králů a to také děti ve své verzi zrealizovaly. Následné určení rolí bylo spravedlivě rozděleno, jelikož jsem si všimla, jak děti debatují o rolích, které si chtějí zahrát. - Tato aktivita v dětech rozvinula fantazii, preciznost a kreativitu, při výrobě krále. A dále spolupráci se svými spolužáky, kteří nacvičili malou divadelní scénku, kdy každý musel přijmout svoji roli.

4.4.3 Český lev

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání. - Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost. - Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence činnostní a občanské - kompetence k řešení problémů - kompetence komunikativní

Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika - dítě a ten druhý
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické) - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní - vytváření základů pro práci s informacemi - posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - seznámení s pravidly chování ve vztahu k druhému - vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) - rozvoj společenského i estetického vkusu - vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností - seznamování se světem lidí, kultur a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije - rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)
Pomůcky	- Rulička od toaletního papíru, pastelky, lepidlo, nůžky, čtvrtka, šablona lví hlavy, vlna či bavlnka, tavící pistole.
Prostorové uspořádání	- práce u stolu
Doba činnosti	- 5 – 15 minut
Motivace	- „Děti, víte co je za symbol České země? Je to stříbrný dvouocasý lev ve skoku se zlatou korunou a zlatou zbrojí. Tento lev je spojen s legendou o Bruncvíkovi. A proto si takového podobného lva vyrobíme, aby nás ochraňoval,

	stejně jako ochraňuje český stát.“ → Četba pohádky o Bruncvíkovi od Lucie Seifertové.
Postup	- Děti si nejdříve obkreslí šablonu lví hlavy, vykreslí si ji a následně vystříhnou. Vyberou si barvu vlny, nebo bavlnky pro kožich lva dle vlastní fantazie. Potom si ruličku přetrou lepidlem, aby jim vlna držela a přidrží na toaletní ruličce. Obmotávají ji tak těsně, aby nebyl vidět její povrch. Pokud mají hotovo, tak za pomoci pedagoga, který přitaví pistolí hlavu, kterou si děti vykreslily a vystříhly. Výrobek může fungovat jako maňásek, s kterým si děti mohou hrát.
Poznámky	/
Reflexe	- Jednou z dalších činností byla výroba českého symbolu - českého lva. Děti jsem motivovala puštěním krátké povídky z cyklu „Dějiny udatného českého národa“ a četbou knihy „Pohádka o Bruncvíkovi“, v rámci komunikativního kruhu. Krátká povídka z tohoto cyklu vyprávěla o vzniku českého znaku. Pochopení a seznámení se s lvem, který má dva ocasy, byl pro děti velice nepochopitelný, jelikož lva znají ze ZOO. Proto jsem se jim to pomocí příběhu a následných obrázků pokusila přiblížit. Práci s obrázky jsem zapojila z důvodu snadného vizuálního zapamatování. Děti se snaží co nejvíce zapamatovat pomocí vizuální percepce. Činnost hry děti bavila a následný celý den si se lvy hrály v rámci volné hry, jelikož výrobek byl formou maňáska. Výroba lva děti procvičila ve výtvarné oblasti se zaměřením na preciznost, kreativitu a jemnou motoriku. Činnost výroby jsem zařadila po komunikativním kruhu v rámci řízené činnosti.

4.4.4 Bludiště

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence k řešení problémů - kompetence komunikativní
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní - vytváření základů pro práci s informacemi - posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - seznámení s pravidly chování ve vztahu k druhému - vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) - rozvoj společenského i estetického vkusu - vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností - seznamování se světem lidí, kultur a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije - rozvoj přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)
Pomůcky	- Pracovní listy s tematikou bludiště – 4ks, tužka či psací pomůcka.
Prostorové uspořádání	- práce u stolu
Doba činnosti	- 5 – 10 minut
Motivace	- „Podívej se, zde je daná osobnost naší historie, která nemůže najít cestu ke svému symbolu- místu, které k němu patří. Pomůžeš mu najít cestu?“
Postup	- Dítěti předložíme pracovní list s bludištěm s danou

	tématikou, kterou momentálně probíráme. Vysvětlíme mu pomocí motivace co je jeho úkolem a zkontrolujeme špetkový úchop, který je pro nácvik psaní důležitý.
Poznámky	/
Reflexe	- Bludiště je činnost u stolu, která děti moc neláká k plnění. Ale poté se ze strachu a nejistoty objeví radost, jelikož dítě našlo správnou cestu. Jsou na sebe pyšní, že něco dokázaly a že se dokážou zorientovat v nepřehledném a komplikovaném terénu, jako je právě bludiště. Myslím si, že děti, které mají orientační schopnosti v bludišti na pracovním listu, tak mají snadno rozvinuté kompetence se orientovat v nepřehledném terénu v přírodě. Tento pracovní list je ideální na rozvoj orientace a jemné motoriky. Dané pracovní listy s bludištěm si za odměnu děti vykreslily a uchovaly do diagnostických složek, které si vedou po dobu školního roku.

4.4.5 Najdi obrázek a přiřaď na místo

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence k řešení problémů - kompetence komunikativní
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika - dítě a ten druhý
Dílčí vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní - vytváření základů pro práci s informacemi - posilování přirozených poznávacích citů

	(zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - seznámení s pravidly chování ve vztahu k druhému - vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) - rozvoj společenského i estetického vkusu - vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností - seznamování se světem lidí, kultur a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije - rozvoj přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - rozvoj kooperativních dovedností - rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
Pomůcky	- Herní deska – 1ks s vyobrazením 8 obrázků + 24 ks stejných obrázků.
Prostorové uspořádání	- práce na koberci a ve vymezeném prostoru
Doba činnosti	- 0 – 20 minut → individuální/skupinová aktivita
Motivace	- „Děti otevřela jsem okno, ale do naší třídy přivál jarní větřík, který mi zde rozfoukal všechny připravené obrázky. Pomůžete mi je najít a přiřadit na místo na této herní desce.“
Postup	- Herní deska s vyobrazením osmi obrázků z historie, která je umístěna na určeném místě. Ve vymezeném prostoru, který určí pedagog, rozmístí jednotlivé kopie obrázků, tak aby byly z části viditelné. Úkolem dětí je obrázek nalézt a přiřadit na herní desku.
Poznámky	- Činnost se dá realizovat i na zahradě mateřské školy a mohou ji hrát jak jedinci, ale také skupiny. Hrací kartičky si mohou děti schovávat navzájem, ale také za pomoci pedagoga.

Reflexe	- Najdi obrázek a přiřaď na místo, byla nejprve aktivita v rámci řízené činnosti, kdy jsem děti seznámila s obrázky a následně skryla po třídě. Děti si díky této činnosti rozšířily slovní zásobu méně používaných slov. V rámci řízené činnosti jsem u dětí rozvíjela pojem o státech, které v čele státu mají krále s královnou. Po velkém úspěchu jsem hru rozšířila na časově neomezenou. Na začátku dne jsem schovala po celé třídě obrázky, které děti v rámci volného času mohly hledat a nosit na určené místo. S podmínkou, že mi vždy řeknou, co daný obrázek znamená. Takto jsem si vytvořila zpětnou vazbu, zdali si děti něco zapamatovaly. Děti si u této činnosti procvičily postřeh ve vymezeném prostoru a naučily nová slova.
---------	--

4.5 Lodě v přístavu

Rámcový cíl	- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznávání. - Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevovat se jako samostatná osobnost působící na své okolí. - Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost.
Klíčové kompetence	- kompetence k učení - kompetence k řešení problémů - kompetence komunikativní
Vzdělávací oblasti	- dítě a jeho tělo - dítě a jeho psychika - dítě a ten druhý
Dílejší vzdělávací cíle	- rozvoj a užívání všech smyslů - osvojení si elementárních poznatků o znakových

	systémech a jejich funkci (abeceda, čísla) - osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní - vytváření základů pro práci s informacemi - posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - seznámení s pravidly chování ve vztahu k druhému - vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.) - rozvoj společenského i estetického vkusu - vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností - seznamování se světem lidí, kultur a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije - rozvoj přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) - rozvoj kooperativních dovedností
Pomůcky	- Hrací deska symbolizující moře s 10 místy na suchý zip a část se šipkou a čísly, které jsou rozmístěny jako ciferník. Lodě – 10ks, které připlouvají do přístavu
Prostorové uspořádání	- práce na koberci
Doba činnosti	- 5 – 20 minut → individuální/skupinová aktivita
Motivace	- „Za doby první republiky vznikaly různé dopravní prostředky, jako například lodě. Znáte nějaké další dopravní prostředky? Já tu pro vás mám přístav, do kterého lodě připlouvají a vždy musí někdo určit počet lodí, které jsou v přístavu.“

Postup	- Pomůcku lze používat s jednotlivcem nebo se skupinou. Při práci s jednotlivcem je zde možnost procvičení počtů lodí s pedagogem. Pedagog dává pokyny například – v přístavu jsou 4 lodě, nyní jedna odjela a dvě přijely, kolik jich je nyní v přístavu. Dítě přidává nebo odebírá lodě podle zadání a posunuje čísla na ciferníku. Tato forma hry je nenucená příprava na základní matematické představy v rámci vyučování na základní škole. Ve skupině činnost probíhá obdobně, s možností volby střídání určovatele zadání.
Poznámky	/
Reflexe	- Přístav lodí děti velmi bavil a hru vyžadovaly každou volnou chvíli, kdy si mohly volně hrát. Vždy si utvořily skupinu a následně se střídaly v určování počtu lodí, jeden úkoly plnil a druhý je zadával. U této aktivity nebylo zapotřebí pedagoga, protože zde dohled splňovalo publikum, které případné chyby opravovalo. Dítě si zde zkusilo roli učitele i žáka. Samozřejmě pokud by pomůcka měla sloužit pro procvičení matematických úloh u menších, nebo nevyzrálých dětí, je přítomnost pedagoga nutná. Hra rozvíjela základní matematické představy.

5 ZÁVĚR

Jedním z cílů této bakalářské práce poznávání historie a vybraných osobností za pomoci hry u dětí v předškolním věku. Dále bylo úkolem vytvořit sborník činností a aktivit, které u dětí hravou formou rozšíří pojem o naší minulosti. Mezi aktivity a hry jsem zařadila zde zmíněné popsané činnosti, ale i mnohé další, které v rámci nedostatku času nebylo možné zrealizovat.

Činnosti, aktivity a hry byly pro děti atraktivní a mnohé se naučily. Myslím si, že jsem u dětí rozšířila pojem o české minulosti tak, že v pokračování na základní škole budou mít představu, na kterou pedagog ve vyšších stupních vzdělání bude snadno navazovat.

Se sborníkem činností by se mohlo pracovat delší dobu a následně vytvořit například měsíční či roční projekt v rámci školního vzdělávacího programu. S činnostmi a aktivitami jsem seznámila děti v Mateřské škole Čtyřlístek v Hradci Králové a to u homogenních dětí v předškolním věku. Vybrané činnosti byly realizovány na základě rámcového vzdělávacího programu. Pro každou činnost zvlášť jsem měla jinou motivaci, která děti vedla ke splnění daného úkolu, jenž rozvíjí dané oblasti v rámcovém vzdělávacím programu. Každá činnost obsáhla alespoň dvě až tři vzdělávací oblasti a také i klíčové kompetence.

Po následné rekapitulaci činností a aktivit na základě konce souvislé praxe, během které byly činnosti realizovány, jsem požádala o zpětnou vazbu dětí v předškolním věku. Děti nejvíce zaujaly výtvarné činnosti, které během dvou týdnů vytvářely a následně vystavily na chodbě mateřské školy před třídou. Velice mě překvapil i kladný vztah rodičů dětí. S dětmi jsem totiž realizovala téma zaměřené na křesťanskou kulturu, ale bohužel k tomuto tématu se ne každý přiklání kladně.

Realizování těchto činností v Mateřské škole Čtyřlístek mě velice obohatil, jelikož jsem si uvědomila, jak je práce u dětí naplňující. Děti jsou „tabula rasa“, které jsou při narození jako nepopsaný list papíru a každé nové schopnosti a dovednosti se do jejich života zapisují. Proto si myslím, že brzké seznámení s historií je pro děti nejlepším startem při dalším vzdělávání.

6 ZDROJE

BAUER, Jan. *Karel IV. Císař a král*. Praha 2016: Brána. ISBN 978-80-7243-838-9.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina, ŠMARDOVÁ, Vlasta. *Školní zralost. Co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Brno 2010: Computer Press. ISBN 978-80-251-2569-4.

BOWLY, John. *How children learn*. London 2016: Practical Pre-School Books. ISBN: 978-1-90457-509-2.

ČORNEJ, Petr, ČORNEJOVÁ, Ivana a PARKAN, František. *Dějepis 2 pro gymnázia a střední školy – Středověk a raný novověk*. Praha 2001: SPN -pedagogické nakladatelství a.s.. ISBN 80-7235-152-4.

JEŽKOVÁ, Alena. *Karel IV. a jeho Praha*. Praha 2016: Nakladatelství Alena Ježková - Tichá srdce. ISBN 978-80-905851-4-0.

JIRÁSEK, Alois. *Staré pověsti české*. Vimperk 1992: nakladatelství Papyrus a Viener. ISBN 80-901111-3-0 (pro Papyrus), ISBN 80-900806-5-0 (pro Nakladatelství Viener).

JUNG, Jaroslav a kolektiv autorů. *Dějepis: univerzální příručka pro maturanty a uchazeče o studium na vysokých školách*. Praha 1992: Orfeus. ISBN 80-85522-17-9.

KALISTA, Zdeněk. *Legenda o blahoslavené Anežce České*. Praha 1941: Družstvo knihtiskárny v Hranicích. ISBN neuvedeno.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha 2008: Grada. ISBN 978-80-247-1586-1.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha 2005: Grada. ISBN 80-247-052-3.

KRÁLOVÁ, Pavla a ČAPKA, František. *Textová příručka k výuce dějepisu I*. Praha 2004: Scientia, spol. s.r.o., pedagogické nakladatelství. ISBN 80-7183-304-5.

KUMPERA, Jan. *Jan Amos Komenský – Malý profil velké osobnosti*. Uherský Brod 1987: Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě. ISBN neuvedeno.

LIŠKA, Vladimír. *Záhady a otazníky starých pověstí českých*. Olomouc 2002: Fontána. ISBN 80-86179-77-X.

MAHLER, Zdeněk. *Ano, Masaryk*. Praha 2007: Nakladatelství Slávka Kopecká. ISBN 978-80-86631-60-8.

MŠMT (2017) [online]. Nejčastější dotazy k předškolnímu vzdělávání. In: *Ministerstvo školství a tělovýchovy*. [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nejcastejsi-dotazy-k-predskolnimu-vzdelavani-aktualizace-k>

ODEHNAL, Petr. *Dějepis 7: člověk a společnost – středověk*. Olomouc 2005: PRODOS. ISBN 80-7230-155-1.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha 2016: Grada. ISBN 978-80-271-9087-4 (ePub), ISBN 978-80-271-9086-7 (pdf), ISBN 978-80-247-5107-8 (print).

OPRAVILOVÁ, Eva, GEBHARTOVÁ Vladimíra. *Rok v mateřské škole, kurikulum předškolní výchovy*. Praha 2011: Portál. ISBN 978-80-7367-703-9.

OPRAVILOVÁ, Eva, ŠTVERÁK, Vladimír. *Friedrich Fröbel, O výchově člověka*. Praha 1982: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN neuvedeno.

PÍTHA, Petr, ŠPINKOVÁ, Martina. *O svaté Anežce Přemyslovně a o Listopadu 1989*. České Budějovice 2017: Studio Gabreta, spol. s.r.o., ISBN 978-80-86610-82-5.

SOUBIGOU, Alain. *Tomáš Garrigue Masaryk*. Praha a Litomyšl 2004: Paseka s.r.o., ISBN 80-7185-679-7.

SVOBODA, Bohumil. *Blahoslavená Anežka česká sborník ke svatořečení*. Praha 1989: Česká katolická charita. ISBN neuvedeno.

ŠMELOVÁ, Eva, PRÁŠILOVÁ, Michaela a kol. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha 2018: Portál, s.r.o. ISBN 978-80-262-1302-4.

VANÍČEK, Vratislav, HROCHOVÁ, Věra, SMETÁNKA Zdeněk. *HISTORIE – Středověk 2*. Praha 1995: Scientia, spol. s.r.o., pedagogické nakladatelství. ISBN 80-85827-86-7.

VELČOVSKÁ, Libuše. *Jan Amos Komenský život a dílo*. Uherský Brod 1970: Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě. ISBN neuvedeno.

VESELÝ, Zdeněk. *Přehled učiva k maturitní zkoušce z dějepisu*. Praha 2001: Nakladatelství Fortuna. ISBN 80-7168-738-3.

VLČEK, Emanuel. *Osudy českých patronů*. Praha 1995: České katolické nakladatelství. ISBN 80-7113-131-8.

VOTOČKOVÁ-JOACHIMOVÁ, Jiřina. *Anežka Přemyslovna*. Praha 1940: Českomoravský kompas, ISBN neuvedeno.

VYKOUPIIL, Libor. ANTONÍN, Robert, FEJFUŠOVÁ, Marie. *Dějepis pro 7. ročník – Středověk, počátky novověku*. Brno 2014: Nová škola, s.r.o. ISBN 978-80-7289-605-9.

WINTER, David. *ABC křesťanství*. Praha 2010: Česká biblická společnost. ISBN 978-80-87287-05-7.

7 SEZNAM PŘÍLOH

Seznam obrázků činností

Obrázek č. 1 – Grafomotorický sešit

Obrázek č. 2 – Skladba vitráže

Obrázek č. 3 – Svatý beránek

Obrázek č. 4 – Svaté puzzle

Obrázek č. 5 – Kůň svatého Václava

Obrázek č. 6 – Pražské sudoku

Obrázek č. 7 – Královská koruna

Obrázek č. 8 – Karlův most

Obrázek č. 9 – Král a císař Karel IV.

Obrázek č. 10 – Český lev

Obrázek č. 11 – Lodě v přístavu

Obrázek č. 12 – Písmo a vizuální percepce

Obrázek č. 13 – Bludiště

Obrázek č. 14 – Najdi obrázek a přiřaď na místo

Obrázek č. 15 – Výstava svatých beránek

Obrázek č. 16 – Výstava koní svatého Václava

Obrázek č. 17 – Výstava krále a císaře Karla IV. a jeho hradu

Obrázek č. 18 – Výstava českého lva

Obrázek č. 1 – Grafomotorický sešit

Obrázek č. 2 – Skladba vitráže

Obrázek č. 3 – Svatý beránek

Obrázek č. 4 – Svaté puzzle

Obrázek č. 5 – Kůň svatého Václava

Obrázek č. 6 – Pražské sudoku

Obrázek č. 7 –
Královská koruna

Obrázek č. 8 – Karlův most

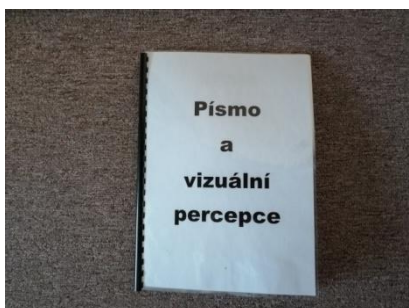
Obrázek č. 9 – Král a císař Karel IV.

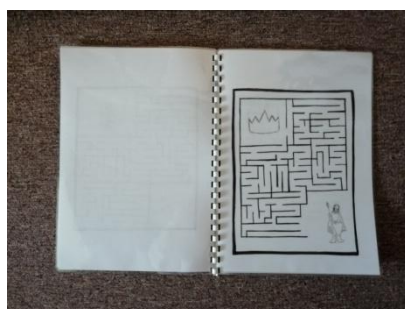
Obrázek č. 10 – Český lev

Obrázek č. 11 – Lodě v přístavu

Obrázek č. 12 – Písmo a vizuální percepce

Obrázek č. 13 – Bludiště

Obrázek č. 14 – Najdi obrázek a přiřaď na místo

Obrázek č. 15 – Výstava svatých beránků

Obrázek č. 16 – Výstava koní svatého Václava

Obrázek č. 17 – Výstava krále a císaře Karla IV. a jeho hradu

Obrázek č. 18 – Výstava českého lva